РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ПОКРАЈИНСКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ

ПЛАН ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА ПОКРАЈИНСКОГ ЗАВОДА ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ ЗА 2023. ГОДИНУ

Нови Сад, 2022. године

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ПОКРАЈИНСКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ

Република Србија
Аутономна Покрајина Војводина
Покрајински завод за заштиту природе
Нови Сад
Број 02 010 3796/2
Датум 28.12.2022.

ПЛАН ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА ПОКРАЈИНСКОГ ЗАВОДА ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ ЗА 2023. ГОДИНУ

Нови Сад, децембар 2022. године

САДРЖАЈ

I УВОД 1

ДЕЛАТНОСТ И ЦИЉЕВИ 4

ОСНОВНИ ПОДАЦИ 9

ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА 10

II ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ДОБАРА 11

ЗАШТИТА ПОДРУЧЈА 11

ИЗРАДА РЕШЕЊА/СТРУЧНЕ ОСНОВЕ О УСЛОВИМА ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ И МИШЉЕЊА 24

ПОКРАЈИНСКИ РЕГИСТАР ЗАШТИЋЕНИХ ПРИРОДНИХ ДОБАРА 26

ИНТЕГРАЛНИ ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМ И КАРТОГРАФИЈА 27

III УСПОСТАВЉАЊЕ ЕКОЛОШКЕ МРЕЖЕ, ЗАШТИТА БИОДИВЕРЗИТЕТА И ГЕОДИВЕРЗИТЕТА 32

УСПОСТАВЉАЊЕ ЕКОЛОШКЕ МРЕЖЕ 32

ЗАШТИТА БИОДИВЕРЗИТЕТА 36

ЗАШТИТА ГЕОДИВЕРЗИТЕТА И ГЕОНАСЛЕЂА 45

ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ 46

IV САРАДЊА СА СТРУЧНИМ И НАУЧНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА У ЗЕМЉИ И ИНОСОТРАНСТВУ 50

МЕЂУНАРОДНИ ПРОЈЕКТИ 50

УГОВОРЕНИ ПРОЈЕКТИ 51

ПРИЈАВЉЕНИ ПРЕДЛОЗИ ПРОЈЕКАТА У КОЈИМА ЈЕ ЗАВОД ПРИДРУЖЕНИ СТРАТЕШКИ ПАРТНЕР 51

ПРИЈАВЉЕНИ ПРЕДЛОЗИ ПРОЈЕКАТА У КОЈИМА ЈЕ ЗАВОД КОРИСНИК 52

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА 54

СПРОВОЂЕЊЕ МЕЂУНАРОДНИХ КОНВЕНЦИЈА И ПРОГРАМА 55

САРАДЊА СА ИНСТИТУЦИЈАМА, ОРГАНИЗАЦИЈАМА И АСОЦИЈАЦИЈАМА У СРБИЈИ 59

V ОДНОСИ С ЈАВНОШЋУ И ПРОМОТИВНО-ЕДУКАТИВНА ДЕЛАТНОСТ 64

ПРОМОТИВНА ДЕЛАТНОСТ 64

ЕДУКАТИВНА ДЕЛАТНОСТ 67

ПРИРОДЊАЧКА ИЗЛОЖБА И ЗБИРКА 68

VI ПРАТЕЋА ДЕЛАТНОСТ 70

ПРАВНИ, ПЕРСОНАЛНИ И ОПШТИ ПОСЛОВИ 70

VII ФИНАНСИЈЕ 73

I УВОД

Пословно име	Покрајински завод за заштиту природе
Седиште	Нови Сад, Радничка 20а
Претежна делатност	Заштита природе и природних добара на територији Аутономне покрајине Војводине
Матични број	08916918
ПИБ	106611566
ЈББК	80822
Шифра делатности:	9104
Надлежни секретаријат	Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине

Покрајински завод за заштиту природе (у даљем тексту: Завод) је стручна установа која обавља послове заштите природе и природних добара која се у целости или већим делом своје површине налазе на територији Аутономне покрајине Војводине (у даљем тексту: АПВ), у складу са прописима о јавним службама, Законом о заштити природе и подзаконским актима који прописују заштиту природе.

Брига о природи и природним вредностима на подручју АПВ основни је задатак и законска обавеза Завода.

Стручни послови заштите природе и природних добара на територији АПВ представљају основну делатност рада Завода. Заштита природе према чл. 4. Закона представља низ мера и активности усредсређених на спречавање девастације природе, природних вредности и природне равнотеже, које ће допринети очувању здраве животне средине, која је загарантована Уставом РС.

Од свог оснивања још 1966. године, Завод је претрпео више организационо статусних промена, при чему је 1992. године постао саставни део Завода за заштиту природе Србије, као Одељење, а касније Радна јединица у Новом Саду, да би 01.04.2010. године поново постао Покрајински завод за заштиту природе. У области заштите природе у АПВ остварен је континуитет у раду који траје 57 година.

Чланом 104. Закона о заштити природе („Службени гласник РС", бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010-исправка, 14/2016, 95/2018 - други закон и 71/2021, у даљем тексту: Закон), утврђено је да се стручни послови Завода обављају на основу средњорочног и годишњих програма заштите природних добара.

Програм заштите природних добара за 2023. годину заснива се на основним документима заштите природе (чл. 111. Закона), односно стратешким циљевима у области заштите природе, као и обавеза Републике Србије (у даљем тексту: РС) у области заштите природе, које проистичу из активности везаних за придруживање

Европској унији (у даљем тексту: ЕУ). Из тога следи да је План заштите природних добара за 2023. годину уједно и програм рада Завода.

План заштите природних добара, односно програм рада Завода, на територији АПВ за 2023. годину, заснива се на:

- законској регулативи РС;
- постојећим стратешким документима РС и АПВ;
- Програму заштите природе Републике Србије за период од 2021. до 2023. године;
- преузетим међународним обавезама које проистичу из ратификованих конвенција, декларација, директива и прописа из области заштите природе, биолошке разноврсности, миграторних врста, заштите станишта и врста и др;
- општим актима Завода верификованим од стране Скупштине АПВ и Покрајинске владе;
- организацији, кадровској структури и финансијским средствима Завода;
- секторској и међусекторској сарадњи са министарствима, покрајинским секретаријатима, Заводом за заштиту природе Србије и другим институцијама;
- преузетим обавезама по основу потписаних уговора, споразума и протокола са трећим лицима.

СТРАТЕШКИ ДОКУМЕНТИ У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ

У складу са Законом, стратешки документи у области заштите природе на територији РС су пре свега: Програм заштите природе Републике Србије, планови заштите природе аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе и Извештај о стању природе.

С обзиром на то да је област заштите природе претрпела промене у смислу измене назива и методологије израде стратешких докумената, као и периода за која се израђују, Завод је израдио План за заштиту природних добара за период 2022 – 2024. године (03 016 447 од 23.03.2022. године), у односу на послове који нису реализовани у претходном планском периоду од десет година, Програма заштите природе Републике Србије 2021 - 2023. године у чијој изради је и учествовао и у односу на податке које је доставио за Просторни план РС и за Регионални просторни план АПВ, за период 2021 - 2035. године.

Програм заштите природе је урађен на основу Закона о планском систему Републике Србије („Сл. гласник РС", бр. 30/2018).

Акциони план за спровођење програма заштите природе

Активности које предвиђа План рада Завода за 2023. годину, усклађене су и проистичу из Плана за заштиту природних добара за период 2022 – 2024. године који се ради за територију АПВ и јединице локалне самоуправе (општине и градови) и Програма заштите природе Републике Србије за период од 2021 – 2023. године. У наставку преглед мера, активности, носиоца послова и учесника, рокови извршења и

расположиви износи финансирања за спровођење Програма заштите природе у складу са акционим планом.

У оквиру мера (које су дате у табели бр. 1) биће спроведене активности одређене Акционим планом за период од 2021 – 2023. године у којима је Завод орган/партнер на спровођењу.

Табела 1. Преглед мера за умањење негативног утицаја на биодиверзитет, у којима је Завод партнер у спровођењу активности.

Кровни документ: Национални програм заштите животне средине (НПЗЖС)		
ОПШТИ ЦИЉ 1: Унапређење система заштите природе и очување биодиверитета Институција одговорна за праћење и контролу реализације: Министарство заштите животне средине (МЗЖС)		
ПОСЕБАН ЦИЉ 1.1: Смањени негативни утицаји на биодиверзитет Институција одговорна за праћење и контролу реализације: Министарство заштите животне средине (МЗЖС)		
Мера 1.1.1: Успостављање праћења утицаја климатских промена на биодиверзитет и утицај биодиверзитета на ублажавање ефеката климатских промена.	Институција одговорна за праћење и контролу реализације: МЗЖС.	Период спровођења: 2021 - 2023.
Мера 1.1.2: Успостављање интегрисаног националног информационог система за биодиверзитет са базом података (ИНИСБ) у складу са INSPIRE начелима и имплементационим правилима.	Орган одговоран за спровођење (координисање испровођења) мере: МЗЖС.	Период спровођења: 2021 - 2023.
Мера 1.1.3: Сузбијање нелегалног убијања, заробљавања и трговине дивљим врстама.	Институција одговорна за праћење и контролу реализације: МЗЖС.	Период спровођења: 2021 - 2023.
Мера 1.1.4: Унапређено праћење утицаја загађења животне средине на биодиверзитет.	Институција одговорна за праћење и контролу реализације: Агенција заштите животне средине (АЗЖС).	Период спровођења: 2021 - 2023.
Мера 1.2.1: Повећање површине заштићених подручја и ефективности управљања.	Институција одговорна за праћење и контролу реализације: МЗЖС.	Период спровођења: 2021 - 2023.
Мера 1.2.2: Успостављање и развој функционалне еколошке мреже Републике Србије	Орган одговоран за спровођење (координисање спровођења) мере: МЗЖС.	Период спровођења: 2021 - 2023.
Мера 1.2.3: Успостављање и развој подручја од посебне	Орган одговоран за спровођење	Период спровођења:

геолошке важности у Републици Србији.	(координисање спровођења) мере: МЗЖС.	2021 - 2023.
Мера 1.2.4: Идентификација, вредновање и заштита различитих типова предела на територији Републике Србије.	Институција одговорна за праћење и контролу реализације: МЗЖС.	Период спровођења: 2021 - 2023.
Мера 1.2.5: Унапређење статуса заштите и управљање врстама.	Орган одговоран за спровођење (координисање спровођења) мере: МЗЖС.	Период спровођења: 2021 - 2023.

Табела 2. Индикатори активности и носиоци посла.

Индикатор активности	Носиоци посла
Број учешћа Завода у активностима везаним за припрему стратешких докумената	Сарадници свих организационих јединица Завода

Завод ће у складу са својим надлежностима и могућностима, кроз радне групе или на друге начине учествовати у изради неких од наведених стратешких докумената, како на националном, тако и на покрајинском и локалном нивоу, уколико се током 2023. године покрену такви поступци.

ДЕЛАТНОСТ И ЦИЉЕВИ

ДЕЛАТНОСТ

Делатност Завода одређена је чланом 102 Закона, Покрајинском скупштинском одлуком о оснивању Покрајинског завода за заштиту природе („Службени лист АПВ", бр. 2/2010 и 23/2018), као и Статутом Покрајинског завода за заштиту природе („Службени лист АПВ", бр. 9/2010, 22/2018, 48/2018 и 40/2021).

Делатност Завода обухвата стручне послове:

1) прикупљање и обрада података о природи и природним вредностима;
2) праћење стања и оцена очуваности природе и степена угрожености објеката геонаслеђа, дивљих врста и њихових станишта, станишних типова, екосистема, еколошки значајних подручја, заштићених подручја, еколошких коридора, еколошке мреже и предела;
3) израда студија заштите као научне и стручне основе којима се утврђују вредности подручја предложених за заштиту и начин управљања тим подручјима;
4) израда предлога акта о престанку заштите подручја;
5) давање услова заштите природе и мера заштите природе за радове, активности и интервенције у заштићеним природним добрима и осталим подручјима која не уживају статус заштићеног подручја;

6) утврђивање и давање услова и мера заштите природе и природних вредности у поступку израде и спровођења просторних и урбанистичких планова, пројектне документације, основа (шумских, ловних, риболовних, водопривредних и др.), у свим делатностима које утичу на природу и издавањем мишљења о испуњености услова у предметним актима;

7) издавање услова заштите природе и мера заштите природе за израду Планова и Програма управљања и издавање мишљења на исте у заштићеним подручјима;

8) пружање стручне помоћи управљачима заштићених природних добара, органима локалне самоуправе, удружењима грађана, групама грађана и појединцима на заштити природе, предела и природних добара и осталим заинтересованим странама;

9) вршење стручног надзора на заштићеним природним добрима са предлогом мера;

10) обављање стручних послова у поступку израде оцене прихватљивости радова и активности у природи;

11) предлагање обима и садржаја студија изводљивости и студија процене утицаја на животну средину у поступку реинтродукције и насељавања дивљих врста у слободну природу и других делатности у оквиру заштићених подручја;

12) вођење евиденције о начину и обиму коришћења, као и фактора угрожавања строго заштићених и заштићених дивљих врста ради утврђивања и праћења стања њихових популација;

13) збрињавање животиња и њиховим пуштањем у природу након опоравка;

14) учествовање у поступку јавног увида ради проглашавања заштићених природних добара;

15) организовање и спровођење васпитно-образовних и промотивних активности у области заштите природе презентацијом широј јавности и упознавање с биљним и животињским врстама и геолошком разноврсношћу које чине изложбену поставку Завода;

16) сарадња са организацијама из области науке, културе, образовања, васпитања и других области и организација активности усмерене на подизање нивоа еколошке свести издавањем публикација, организовање тематских расправа, семинара, објављивање стручних текстова на web презентацији Завода и другим штампаним и електросним медијима, друштвеним мрежама, учешће у стручним емсијама и друго;

17) учешће у спровођењу ратификованих међународних уговора о заштити природе;

18) вођење Покрајинског регистра заштићених природних добара и других података од значаја за заштиту природе;

19) инвентаризација појединачних елемената геолошке, биолошке и предеоне разноврсности са статистичким анализама и извештајима о њиховом стању;

20) вођење базе података у области заштите природе као дела јединственог информационог система на нивоу Републике Србије;

21) обавештавање јавности о природним вредностима, заштити природе, њеној угрожености, факторима и последицама угрожавања;

22) обављање и других послова утврђених законом.

Закључно са децембром 2022. године на територији АПВ налазило се:

- 136 заштићених подручја на површини од 149.128 ha, тј. 6,98 % територије АПВ:
- 21 подручје је у поступку заштите, од тога 13 подручја у поступку прве заштите, док се у поступку ревизије постојеће заштите налази 8 подручја, са повећањем површине под заштитом од 3.029 ha, те је укупна површина у поступку заштите 52.692 ha тј. 2,45% АПВ;
- Увидом у регистар станишта строго заштићених и заштићених дивљих врста, на дан 05.12.2022. године на територији АПВ налази се 660 издвојених полигона са стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста изван заштићених подручја, површине 114.927 ha (5,4 % АПВ).

ЦИЉЕВИ

План заштите природних добара за 2023. годину, који представља програм рада Завода у тој години, заснива се на идентификованим циљевима у области заштите природе.

Циљеви:

- очување и унапређење постојећих заштићених подручја, подручја у поступку заштите, подручја еколошке мреже и мреже полигона са стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста;
- повећање површина под заштићеним подручјима (заштићена подручја и подручја у поступку заштите), кроз израду нових студија заштите и проглашење заштите на око 3000 ha, као и кроз предавање на даљи поступак израђених студија пренетих из претходног периода на око 26.000 ha;
- завршетак валоризације природних вредности и израда две (2) студије заштите природе ради успостављања нових заштићених подручја: „Пашњаци и долине код Алибунара" и „Слатине Моравице";
- наставак валоризације природних вредности у циљу израде две (2) студије прве заштите за подручја: „Стари Бегеј" и „Травна станишта уз Брзаву";
- почетак валоризације природних вредности у циљу израде две (2) студије прве заштите за подручја: „Лесни одсеци и сурдуци Дунава" и „Народна башта у Панчеву";
- завршетак валоризације природних вредности и израда две (2) студије ревизије постојећих заштићених подручја: СВА „Вршачки парк" и СП „Парк челаревског дворца;
- валоризација природних вредности и израда једне (1) студије ревизије постојећег заштићеног подручја: СП „Стабло шимшира у Плавни";
- почетак валоризације природних вредности у циљу израде једне (1) студије ревизије постојеће заштите за подручја: СРП „Краљевац";
- наставак валоризације природних вредности у циљу израде једне (1) студије ревизије постојеће заштите за подручја: СРП „Делиблатска пешчара";
- ревизија статуса заштите појединих споменика природе у циљу покретања поступка престанка заштите;

- одржавање и развој еколошке мреже на подручју АПВ;
- одржавање и развој мреже издвојених полигона са стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста;
- издвајање нових еколошки значајних подручја (станишта строго заштићених и заштићених дивљих врста, станишта приоритених за заштиту), регионалних и локалних еколошких коридора, као делова интегралне еколошке мреже;
- реализација мера и активности предвиђених Акционим планом за спровођење Програма заштите природе;
- учешће у активностима везаним за успостављање европске еколошке мреже NATURA 2000;
- унапређење стања биолошке, геолошке и предеоне разноврсности;
- очување и унапређење стања популација и дистрибуције строго заштићених и заштићених дивљих врста и њихових станишта и јачање примене механизама (начина и активности) и мера, кроз управљање популацијама, санацију, ревитализацију, релокацију, реинтродукцију и др;
- развој активности на контроли инвазивних алохтоних и агресивних врста;
- унапређење Покрајинског регистра заштићених природних добара за аутономну покрајину (АПВ);
- унапређење Интегралног информационог система Завода (у даљем тексту: иИС) и његово адекватно повезивање са сличним системима на националном и међународном нивоу;
- обрада, вођење и развој картографских и других података у бази (GIS);
- унапређење инвентара објеката геонаслеђа;
- едукација и промоција у области заштите природе и подизање еколошке свести јавности;
- континуирано присуство и рад са медијима, употребом савремених метода, техника и алата, посебно кроз присуство на интернету (веб страница), друштвеним мрежама и другим медијима;
- унапређење заштите природе кроз јачање међусекторске сарадње са органима власти, управним органима, организацијама и институцијама, као и са корисницима простора и другим заинтересованим странама, на националном нивоу;
- континуиран, активан рад на доступности информација од јавног значаја у погледу заштите природе из делокруга рада Завода;
- унапређење стручног надзора, самостално и у сарадњи са надлежном инспекцијом, као и сарадње са управљачима заштићених подручја;
- рад на подизању капацитета управљача заштићених подручја;
- јачање прекограничне и међународне сарадње у области заштите природе, биодиверзитета и геодиверзитета;
- формирање партнерства и пријаве пројектних предлога за међународне и националне пројекте;
- повећање обима финансијских средстава у складу са важећом законском регулативом;

- подизање кадровских капацитета Завода и стално усавршавање;
- повећање библиотечког фонда Завода штампаним и електронским публикацијама из области заштите природе;
- координација управљања Резерватом биосфере „Бачко Подунавље";
- сарадња на управљању заједничким прекограничним Резерватом биосфере „Мура-Драва-Дунав" у пет држава, проглашеним од стране UNESCO-а у септембру 2021. године.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ

Назив институције	Покрајински завод за заштиту природе
Година и акт оснивања	16.02.2010. године, Покрајинска скупштинска одлука о оснивању Покрајинског завода за заштиту природе („Сл. лист АПВ", бр. 2/2010 и 23/2018)
Почетак рада	01.04.2010. године
Седиште	Радничка 20а, Нови Сад
Управни одбор	1. Милена Недељков, председник; 2. Мирослав Гаврић, члан; 3. Весна Терзин, члан; 4. Катарина Драгаш, члан из редова запослених; 5. Илија Миљковић, члан из редова запослених.
Надзорни одбор	1. Клара Валтер, председник; 2. Миа Јаворац, члан; 3. Славица Николић, члан из редова запослених.
ВД ДИРЕКТОРА	Др Жељка Јеличић Маринковић
Број запослених и попуњеност планираних капацитета	Систематизовано 48 радних места. 1 именовано лице и 47 запослена на неодређено време. Укупно је попуњено 96 % капацитета предвиђених Правилником о изменама и допунама Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Заводу (01 044 314 од 08.02.2022. године)
Стручна спрема	доктор наука (12%), магистар наука/мастер (20%), ВСС (48%), ВС (2%), ССС (18%)
Полна структура	Жене (58%); Мушкарци (42%)

ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА

Полазећи од Правилника о изменанама и допунама Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Заводу (01 044 314 од 08.02.2022. године) утврђена је следећа организациона шема:

Завод, према напред цитираном Правилнику има 48 систематизованих радних места. На дан 31.12.2022. године, у Заводу у радном односу налази се 47 запослених лица, од тога: једно (1) именовано лице и 46 лица запослена на неодређено време и једно (1) непопуњено радно место. На привременим и повременим пословима ангажовано је једно лице.

II ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ДОБАРА

Заштићена природна добра су у складу са Законом заштићена подручја, заштићене врсте и покретна заштићена природна документа (хербаријуми, збирке и сл.).

Стручни послови заштите природе приказани су у оквиру делатности Завода и прецизније дефинисани за 2023. годину кроз циљеве рада. Бројни и сложени послови заштите природе захтевају спровођење одговарајућих процедура, као и учестало присуство стручњака на терену, без обзира о ком се сегменту делатности Завода ради.

ЗАШТИТА ПОДРУЧЈА

Заштита подручја остварује се кроз мултидисциплинарна теренска и друга истраживања и вредновање природних појава, процеса, објеката, подручја, ресурса и предеоних целина, као и кроз обраду научног, стручног, планског и документационог материјала ради израде студија прве заштите подручја и студија ревизије постојеће заштите подручја. Такође и кроз стручни надзор, одређивање и усмеравање мера активне заштите станишта и врста, издавање стручних основа и мишљења, блиску сарадњу са заинтересованим странама и сличне послове.

С обзиром да се на територији АПВ до краја 2022. године налазило 136 заштићених подручја на површини од 149.123 ha односно 6,97%, то указује да је процес идентификације, валоризације и израде студија заштите нових подручја у већем обиму спроведен на слободним природним целинама на подручју АПВ.

Табела 3. Индикатори активности и носиоци посла у 2023. години.

Индикатори активности	Планирано за 2023. годину	Назив подручја које се валоризује	Носиоци посла
Завршетак валоризације природних вредности нових подручја и израда студије прве заштите у 2023. години	**2**	„Пашњаци и долине код Алибунара", P = 1900 ha (завршетак у 2023) „Слатине Моравице" P = 1162 ha (завршетак у 2023)	Сарадници свих унутрашњих организационих јединица Завода, кроз мултидисциплинарни приступ истраживања и рад
Наставак валоризације природних вредности нових подручја у циљу израде студије прве заштите у 2024. години	**2**	„Травна станишта уз Брзаву", P = 4000 ha (до 2024) „Стари Бегеј", P = 4000 ha (до 2024.)	
Наставак валоризације природних вредности у циљу израде студије ревизије заштите у 2025. години	**1**	СРП „Делиблатска пешчара", P = 34829,32 ha (до краја 2025)	

Индикатори активности	Планирано за 2023. годину	Назив подручја које се валоризује	Носиоци посла
Почетак валоризације природних вредности у циљу израде студије прве заштите подручја до 2024-2025. године	**2**	„Лесни одсеци и сурдуци Дунава" (прелиминарна валоризација природних вредности) „Народна башта у Панчеву" (завршетак 2024)	
Завршетак валоризације природних вредности и израда студије ревизије заштитте у 2023. години	**2**	СВА „Вршачки парк", P = 6,44 ha (завршетак 2023) СП „Парк челаревског дворца" P = 2,02 ha (завршетак 2023)	
Почетак валоризације природних вредности у циљу израде студије ревизије заштите подручја	**1**	СРП „Краљевац", P = 264 ha (до краја 2024.)	Сарадници свих унутрашњих организационих јединица Завода, кроз мултидисциплинарни приступ истраживања и рад
Валоризација природних вредности и израда студије ревизије заштите подручја	**1**	СП „Стабло шимшира у Плавни" (до краја 2023)	Сарадници свих унутрашњих организационих јединица Завода, кроз мултидисциплинарни приступ истраживања и рад
Укупан број подручја за валоризацију природних вредности у 2023. години	**11**		
Очекивано повећање површине обухваћене студијама заштите подручја у 2023. години	**Око 3000 ha**		

*P – површина предвиђена за валоризацију

У оквиру програма исказане су основне активности везане за вредновање природних целина и израду студија заштите, као основе за доношење аката о заштити.

Укупно очекивано повећање површине обухваћене израдом две (2) студије прве заштите природе („Пашњаци и долине код Алибунара" и „Слатине Моравице") и три (3) студије ревизије постојећих заштићених подручја (СП „Парк челаревског дворца у

Конаку", СВА „Вршачки парк" и СП „Стабло шимшира у Плавни", износиће у АПВ током 2023. године око 3000 ha.

У вези са претходно наведеним даљи фокус рада Завода у 2023. години, осим успостављања нових заштићених подручја и ревизије постојеће заштите, треба пребацити на очување и унапређење постојећих заштићених подручја, еколошке мреже и мреже полигона са стаништима строго заштићених и заштићених врста.

Студије заштите које ће Завод израдити биће сажете и усмерене ка пружању најважнијих смерница значајних за будуће управљање.

Табела 4. Индикатори активности и носиоци посла.

Индикатор активности	**Носиоци посла**
Израда студије заштите као стручно научне основе која се доставља надлежном органу и спровођење Јавне расправе и други послови у којима ће Завод учествовати	Сарадници свих унутрашњих организационих јединица Завода

ЗАВРШЕТАК ВАЛОРИЗАЦИЈЕ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И ИЗРАДА СТУДИЈЕ ПРВЕ ЗАШТИТЕ ПОДРУЧЈА У 2023. ГОДИНИ

1. „ПАШЊАЦИ И ДОЛИНЕ КОД АЛИБУНАРА"

Простор лесних долина на потезу од Иланџе до Алибунара планиран је за валоризацију у склопу истраживања слатина Баната. Површина за валоризацију је око 1.900 ha. Теренски рад на валоризацији природних вредности започет је у претходном периоду од 2019. године и наставиће се у 2023. години. Израда студије заштите планирана је за 2023. годину.

Теренска валоризација: 2019 - 2023.
Рок за израду студије: 01.12.2023.

2. „СЛАТИНЕ МОРАВИЦЕ"

Успостављање заштите на слатинским стаништима уз реку Моравицу, код Ватина и Маргите, укључујући локалитете Рит и Селиште. Површина за валоризацију је око 1.162 ha. Теренски рад на валоризацији природних вредности започет је 2020. године и биће настављен у 2023. години. Израда студије заштите планирана је за 2023. годину.

Теренска валоризација: 2021 - 2023.
Рок за израду студије: 01.10.2023.

НАСТАВАК ВАЛОРИЗАЦИЈЕ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ У ЦИЉУ ИЗРАДЕ СТУДИЈЕ ПРВЕ ЗАШТИТЕ ПОДРУЧЈА

1. „СТАРИ БЕГЕЈ"

Подручје уз Стари Бегеј, од Банатског двора до Јанковог Моста. Слатине и долина тока Старог Бегеја.

Површина за валоризацију је око 4300 ha.
Теренска валоризација: 2022 – 2024. године.
Рок за израду студије: 01.12.2024. године.

2. „ТРАВНА СТАНИШТА УЗ БРЗАВУ"

Валоризација природних вредности слатинских станишта уз реку Брзаву у Банату, између Добрице, Банатске Дубице, Конака, Старог Леца и Хајдучице. Простор представља мозаик слатина, степа и влажних станишта. Површина за валоризацију је око 4.000 ha. Теренски рад ће се реализовати током 2022 - 2024. године. Израда студије заштите природе планирана је за крај 2024. године.

Теренска валоризација: 2022 - 2024. године.
Рок за израду студије: 15.12.2024. године.

ПОЧЕТАК ВАЛОРИЗАЦИЈЕ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ У 2023. ГОДИНИ У ЦИЉУ ИЗРАДЕ СТУДИЈЕ ПРВЕ ЗАШТИТЕ ПОДРУЧЈА

1. „ЛЕСНИ ОДСЕЦИ И СУРДУЦИ ДУНАВА"

Подручје лесних одсека и сурдука уз Дунав, на потезу између Старог Сланкамена, преко Сурдука, до Белегиша, укључујући форланд Дунава између Белегиша и Старих Бановаца. У 2023. години извршиће се прелиминарна валоризација природних вредности како би се утврдило да ли предметно подручје испуњава услове за наставак теренских истраживања ради израде студије прве заштите подручја.
Површина за прелиминарну валоризацију је око 800 ha.

Прелиминарна теренска валоризација: 2023.

2. "НАРОДНА БАШТА У ПАНЧЕВУ"

Теренска валоризација: 2023-2024.
Рок за израду студије: 01. 12. 2024.

ЗАВРШЕТАК ВАЛОРИЗАЦИЈЕ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ ПОСТОЈЕЋИХ ЗАШТИЋЕНИХ ПОДРУЧЈА И ИЗРАДА СТУДИЈЕ РЕВИЗИЈЕ ЗАШТИТЕ ПОДРУЧЈА У 2023. ГОДИНИ

1. СПОМЕНИК ПРИРОДЕ „ПАРК ЧЕЛАРЕВСКОГ ДВОРЦА"

Претходна заштита проглашена 2003. године Одлуком о заштити споменика природе Парк челаревског дворца („Сл. лист Општине Бачка Паланка" бр. 7/2003, 7/2007), којом

се Парк челаревског дворца под површином 2,02 ha ставља под заштиту као природно добро од великог значаја и сврстава у III категорију заштите као споменик природе.

Теренска валоризација: 2022 – 2023. године
Рок за израду студије: 01.10.2023. године.

2. СВА „ВРШАЧКИ ПАРК"

Претходна заштита проглашена је 1973. године Решењем о стављању под заштиту државе као Природни споменик вртне архитектуре „Вршачки парк" ("Сл. лист општина Пландиште и Вршац", бр. 8/1974), парк се налази у самом Вршцу на катастарским парцелама бр. 123, 124, 125/1 и 125/2 КО Вршац. Површина под заштитом износи 6,44 ha.

Тернска валоризација: 2022 - 2023. године.
Рок за израду студије: 01.10.2023. године.

ПОЧЕТАК ВАЛОРИЗАЦИЈЕ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ ПОСТОЈЕЋИХ ЗАШТИЋЕНИХ ПОДРУЧЈА У ЦИЉУ ИЗРАДЕ СТУДИЈЕ РЕВИЗИЈЕ ЗАШТИТЕ ПОДРУЧЈА

1. СРП „КРАЉЕВАЦ"

Претходна заштита проглашена је 2009. године Уредбом о заштити Специјалног резервата природе „Краљевац" ("Службени гласник РС", бр. 14/2009).
Део подручја Делиблатске пешчаре, на локалитетима Обзовик, Спасовина и Краљевац, стављено је под заштиту као Специјални резерват природе под именом „Краљевац" и утврђен је као заштићено добро од изузетног значаја, односно заштићено природно добро I категорије.

Површина за валоризацију: 264,30 ha.
Теренска валоризација: 2023 – 2024. године.
Рок за израду студије: 01.12.2024. године.

ВАЛОРИЗАЦИЈА ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И ИЗРАДА СТУДИЈЕ РЕВИЗИЈЕ ЗАШТИТЕ ПОДРУЧЈА У 2023. ГОДИНИ

1. СП „СТАБЛО ШИМШИРА У ПЛАВНИ"

Претходна заштита проглашена је 1978. године Решењем о стављању под заштиту старог стабла шимшира („Скупштина општина Бач", бр. 7/1978).

Споменик природе „Стабло шимшира у Плавни" налази се на територији Месне заједнице Плавна, у улици Маршала Тита бр. 92, на катастарској парцели 472/288.

Површина за валоризацију: 3,30 m^2.
Тернска валоризација: 2023. године.
Рок за израду студије: 01.12.2023. годин

НАСТАВАК ВАЛОРИЗАЦИЈЕ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ ПОСТОЈЕЋИХ ЗАШТИЋЕНИХ ПОДРУЧЈА У ЦИЉУ ИЗРАДЕ СТУДИЈЕ РЕВИЗИЈЕ ЗАШТИТЕ ПОДРУЧЈА ДО 2025. ГОДИНЕ

1. СПЕЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВАТ ПРИРОДЕ „ДЕЛИБЛАТСКА ПЕШЧАРА"

Претходна заштита проглашена је 2002. године Уредбом о заштити Специјалног резервата природе „Делиблатска пешчара" ("Службени гласник РС", бр. 3/2002 и 81/2008).

Подручје Делиблатске пешчаре са делом Дунава (Дубовачки рит, Лабудово окно, Стеванова равница, ушће Караша, аде Чибуклија и Жилава и ток реке Дунав), Загајичким брдима и Думачом, Државним песком и ободним пашњацима, стављено је под заштиту као Специјални резерват природе Делиблатска пешчара и сврстано у I категорију заштите као природно добро од изузетног значаја.

Површина за валоризацију: 34829,32 ha.
Теренска валоризација: 2022 – 2025. године.
Рок за израду студије: 01.12.2025. године.

ПРОЦЕДУРА ДОНОШЕЊА АКАТА О ПРОГЛАШЕЊУ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

На основу чланова 41, 41а, 42. и 43. Закона предлог акта о проглашењу заштићеног подручја заснива се на научној и/или стручној основи - студији заштите, којом се утврђују вредности подручја које се предлаже за заштиту и начин управљања подручјем. О предлогу акта за проглашење заштићеног подручја предлагач акта обавештава јавност, обезбеђује јавни увид и организује јавну расправу о предлогу акта о проглашењу заштићеног подручја и стручној основи - студији о заштити са картографском документацијом. Преглед студија предатих на даље поступање дат је у табели бр.3 и 3а. У поступку доношења акта о заштити подручја, Завод је укључен у процедуру, уз пружање стручне помоћи на изради акта о заштити.

Табела 5. Студије заштите природе предате на даље поступање (очекује се покретање поступка заштите у 2023. години)

Врста ЗПД	Назив добра	Датум слања нацрта	Доносилац акта	Општина
СП	Дрворед копривића у Радничкој улици	06.12.2013. и синтеза студије 26.11.2021.	Град	Нови Сад
СП	Жупанијски парк у Сомбору	30.12.2013.	Град	Сомбор
СП	Дрворед платана у Сремској Митровици	13.09.2017.	Град	Сремска Митровица
СП	Два стабла тисе у Суботици	25.12.2019.	Град	Суботица
СП	Стари парк у Новом Кнежевцу	06.02.2009.	Општина	Нови Кнежевац

Врста ЗПД	Назив добра	Датум слања нацрта	Доносилац акта	Општина
СП	Јуришина хумка	14.12.2011.	Општина	Жабаљ
СП	Чарнок	20.01.2012.	Општина	Врбас
СП	Парк у Алибунару	03.02.2012.	Општина	Алибунар
СП	Градски парк у Вршцу	31.05.2011.	Општина	Вршац
СП	Лесни профил циглане у Руми	27.01.2012.	Општина	Рума
СП	Стари парк код Сонте	07.05.2013.	Општина	Апатин
СП	Стабло пауловније (Paulownia tomentosa Thunb.) на Гладношу	30.07.2014.	Општина	Инђија
СП	Парк дворца Јагодић	28.12.2015.	Општина	Пландиште
СП	Стари парк у Великом Гају	30.12.2016.	Општина	Пландиште
СП	Стари парк Соколац	02.11.2020.	Општина	Нови Бечеј
СП	Бела топола у Савином Селу	02.11.2020.	Општина	Врбас
СП	Оскоруша код Хопова	19.11.2021.	Општина	Ириг

Табела 5а. Студије заштите природе за које је објављено обавештење о поступку покретања заштите на сајту Министарства заштите животне средине (могуће доношење акта о заштити у 2023. години)

Врста ЗПД	Назив добра	Датум објаве	Доносилац акта	Јавна расправа	Општина
СРП	Карађорђево	07.09.2022.	Влада РС	није спроведена	Бачка Паланка, Бач
СРП	Долине код Падине	03.08.2022.	Општина	није спроведена	Ковачица
ПИО	Кањишки јараши	25.05.2018.	Влада АПВ	спроведена	Кањижа
ПИО	Горња Мостонга	18.04.2019.	Влада АПВ	није спроведена	Сомбор
ПИО	Слатине средњег Баната	15.08.2019.	Влада АПВ	није спроведена	Зрењанин, Кикинда, Нови Бечеј, Чока
ПИО	Средња Мостонга	10.07.2019.	Влада АПВ	није спроведена	Апатин, Оџаци, Сомбора
ПИО	Потамишје	03.10.2019.	Влада РС	није спроведена	Сечањ, Опово, Зрењанин, Ковачица

Врста ЗПД	Назив добра	Датум објаве	Доносилац акта	Јавна расправа	Општина
ПИО	Вршачке планине	01.10.2019.	Влада АПВ	спроведена	Вршац
ПП	Слатине у долини Златице	17.11.2017.	Влада АПВ	спроведена	Чока, Кикинда
ПП	Полој	20.7.2020.	Влада АПВ	није спроведена	Беочин, Бачка Паланка, Нови Сад
ПП	Мртваје горњег Потисја	16.11.2017.	Влада АПВ	спроведена	Чока, Сента, Кањижа
ПП	Палић	30.08.2022.	Град	спроведена	Суботица
ПП	Доња Мостонга	09.02.2022.	Влада АПВ	није спроведена	Оџаци, Бач
ПП	Стара Тиса код Бисерног острва	10.02.2017.	Влада АПВ	спроведена	Бечеј, Нови Бечеј, Жабаљ
ЗС	Велики римски шанац	20.07.2020.	Влада АПВ	није спроведена	Темерин, Жабаљ, Нови Сад, Бечеј
СП	Каменички парк	21.01.2022.	Град	није спроведена	Нови Сад
СП	Стабло атласког кедра у Новом Саду	21.01.2022.	Град	није спроведена	Нови Сад
СП	Стабло копривића у Улици Војводе Бојовића у Новом Саду	21.01.2022.	Град	није спроведена	Нови Сад
СП	Футошки парк у Новом Саду	21.01.2022.	Град	није спроведена	Нови Сад
СП	Мешовити дрворед у Оџацима	15.08.2019.	Општина	није спроведена	Оџаци
СП	Стари парк у Влајковцу	16.08.2019.	Општина	није спроведена	Вршац
ПП	Букински храстик	05.12.2022.	Влада РС	није спроведена	Бачка Паланка

ПРЕСТАНАК ЗАШТИТЕ ПОДРУЧЈА – СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ

У иИС Завода налази се закључно са 2022. годином укупно 93 заштићених подручја у оквиру категорије – „Споменик природе".

Њима су углавном обухваћени стари акти о заштити појединачног дрвећа, дрвореда, паркова, локалитета вртне архиктетуре, геолошких профила и сл., који су проглашени у другој половини 20. века и који појединачно заузимају веома мале површине. Сва та подручја заједно захватају до 500 ha (0,02 % АПВ). За многа стабла површина заштите није ни дефинисана у акту о проглашењу.

Табела 6. Индикатори активности и носиоци посла.

Индикатори активности	**Носиоци посла**
Број дописа локалним самоуправама са иницијативом за престанак заштите Број споменика природе којима је престала заштита	Сарадници свих унутрашњих организационих јединица Завода

Током 2023. године вршиће се анализа стања седам (7) споменика природе наведених у табели број 7.

Табела 7. Преглед споменика природе за разматрање покретања поступка престанка заштите у 2022. години (СП – Споменик природе, ПС – Природни споменик; А – претпоставка/сазнање да више не постоји или је драстично оштећен; Б – укључен накнадно у веће заштићено подручје).

ПОЈЕДИНАЧНА СТАБЛА И ГРУПЕ СТАБАЛА							
Р. бр.	**иИС Бр.**	**Тип**	**Назив**	**Акт о заштити**	**Објава акта о заштити**	**Напомена**	
						А	**Б**
1.	107	ПС	Стабло тополе (*Populus nigra* L)	Решење о стављању под заштиту државе стабла тополе на обали горњопаланачке аде, на рибарском насељу званом Тиквара - Завода за заштиту природе и научно проучавање природних реткости НР Србије, број 01-584 од 9.11.1959.	Сл. гласник НРС 53/59 *Историјски*		*
2.	216	ПС	Четири стабла црне и једно стабло беле тополе	Решење Бр. 03-633/6-68	Сл. лист општине Нови Сад бр. 4/70 *Историјски*		*

Р. бр.	иИС Бр.	Тип	Назив	Акт о заштити	Објава акта о заштити	Напомена	
						А	Б
3.	302	ПС	Црнограбић (*Ostrya carpinifolia*)	Решење СО Нови Сад Бр. 03-6/23-74 из 1974.	*Историјски*		*
4.	349	ПС	Група стабала црног бора код манастира Хопово	Решење СО Ириг 63-2/76-III	„Сл. лист општина Срема", бр. 12/76 *Историјски*		*
5.	378	СП	Храст китњак на гребенском путу код Змајевца	Одлука о заштити споменика природе Храст китњак на Гребенском путу код Змајевца Бр. 01-501-31/97	„Сл. лист општина Срема", бр. 6/97 *Историјски*		*
6.	382	ПС	Два стабла храста лужњака (*Quercus robur* L.)	Решење Бр. 011-56/78-02 из 1978.	„Сл. лист општина Срема", бр. 9/78 *Историјски*		*
7.	383	СП	Три стабла црног ораха на пределу Косача	Одлука о заштити споменика природе Три стала црног ораха на пределу Косача Бр.011-33/97-02 - СО Шид	„Сл. лист општина Срема" бр. 12/97 *Историјски*		*

Разлози за покретање поступка престанка заштите неких од тих заштићених подручја, пре свега су драстично нарушавање или потпуно нестајање природних темељних вредности због којих је и проглашена заштита или накнадно укључивање површина тих заштићених подручја у друга већа заштићена подручја, у складу са важећом законском регулативом.

Уколико се утврди да споменици природе испуњавају А и/или Б критеријум, покренуће се званична иницијатива (за нека заштићена подручја понављање раније иницијативе) да надлежни орган који је донео акт о заштити, донесе и акт о престанку заштите.

Тиме ће се омогућити брисање тих споменика природе из евиденције, односно из иИС Завода, а ради формирања ажуриране базе података.

СТРУЧНИ НАДЗОР У ЗАШТИЋЕНИМ ПОДРУЧЈИМА И ПОДРУЧЈИМА У ПОСТУПКУ ЗАШТИТЕ

Законом утврђена делатност Завода је стручни надзор над стањем и спровођењем мера заштите у природним добрима, као и стручна помоћ управљачима и корисницима заштићених природних добара.

Овај сегмент рада Завода постаје један од приоритета у наредном програмском периоду, па и у 2023. години, посебно јер су у претходном периоду проглашена бројна заштићена подручја и дефинисана централна подручја еколошке мрежа и мрежа полигона са стаништима строго заштићених и заштићених врста на простору АПВ. Активности ће бити усмерене на послове дефинисања активних мера заштите, усклађивања условно изводљивих активности, као и уочавања, спречавања и ублажавања недозвољених антропогених активности и негативних природних процеса.

Табела 8. Индикатори активности и носиоци посла.

Индикатор активности	**Носиоци посла**
Број реализованих стручних надзора у заштићеним подручјима, самостално и у сарадњи са надлежном инспекцијом	Сарадници свих унутрашњих организационих јединица Завода

Стручни надзор који Завод у складу са Законом спроводи у заштићеним природним добрима и подручјима у поступку заштите која се по Закону такође сматрају заштићеним (по основу чл. 42. став 4. Закона), један је од основних механизама, којим се обезбеђује успешна заштита и управљање. Стручни надзор ће се обављати паралелно и са инспекцијским надзором.

Иако проглашена заштићена подручја имају управљача и планове/програме управљања, показало се из праксе да је веома важно да Завод као једина стручна установа за послове заштите природе у АПВ, буде стално присутна на тим подручјима и као помоћ управљачу, али и иницијатор неоходних активности, како би се управљање спроводило на потребни, односно жељени начин. У том смислу веома је важно да Завод издаје одговарајуће, што прецизније услове заштите природе или стручну основу за израду и реализацију средњорочних планова и годишњих програма управљања, чију имплементацију током стручног надзора може усмеравати и предлагати управљачу, у сарадњи са надлежном инспекцијом (и другим партнерима) и друге мере у зависности од затеченог стања и актуелних природних процеса и антропогених утицаја.

Стручни надзор на подручјима која су у поступку заштите још више добија на значају уколико се зна да та подручја у тој фази успостављања институционалне/правне заштите још увек немају управљача, нити план управљања. Завод својим поступањем, у сарадњи са инспекцијом и другим субјектима на локалном, регионално и националном нивоу може спречити уништавање тих подручја, али и унапредити постојеће природне вредности.

Стручни надзор и помоћ управљачима биће усмерени ка редовном праћењу стања природе и природних добара, надзору над активностима, посебно оних за које се оцени да би могле угрозити или нарушити заштићено природно добро. Кроз стручни надзор побољшаће се сарадња са управљачима заштићених природних добара, локалним заједницама, корисницима простора, удружењима грађана и заинтересованим појединцима и групама.

Приликом планирања броја стручних надзора у 2023. години коришћени су критеријуми развијени у Средњорочном програму Завода, на основу чега је у табели 7, одређен минимални број потребних теренских стручних надзора.

Табела 9. Минимални број стручних надзора у 2023. години унутар заштићених подручја, подручја у поступку заштите и подручја за које је израђена студија заштите

Редни број	ПОДРУЧЈЕ	Бр. стручних надзора у 2022.години
1.	НП „ФРУШКА ГОРА“	4
2.	СРП „ДЕЛИБЛАТСКА ПЕШЧАРА“	3
3.	**СРП „ГОРЊЕ ПОДУНАВЉЕ“**	**3**
4.	СРП „ПАШЊАЦИ ВЕЛИКЕ ДРОПЉЕ“	3
5.	СРП „ОБЕДСКА БАРА“	2
6.	СРП „ЦАРСКА БАРА“	2
7.	СРП „ОКАЊ БАРА“	2
8.	СРП „КОВИЉСКИ РИТ“	2
9.	СРП „ЗАСАВИЦА“	2
10.	СРП „ЛУДАШКО ЈЕЗЕРО“	2
11.	*СРП „КАРАЂОРЂЕВО“	2
12.	ПИО „СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА“	2
13.	ПИО „АДЕ И ОДСЕЦИ КОД СЛАНКАМЕНА“	1
14.	ПИО „КАРАШ – НЕРА“	2
15.	* ПИО „ВРШАЧКЕ ПЛАНИНЕ“	2
16.	СРП „СЕЛЕВЕЊСКЕ ПУСТАРЕ“	2
17.	СРП „ТИТЕЛСКИ БРЕГ“	2
18.	*ПП „СТАРА ТИСА КОД БИСЕРНОГ ОСТРВА“	2
19.	СРП „КРАЉЕВАЦ“	1
20.	СРП „СЛАНО КОПОВО“	1
21.	ПП „РУСАНДА“	1
22.	ПП „ПАЛИЋ“	1
23.	ПП „ЈЕГРИЧКА“	1
24.	*ЗС „МАЛИ ВРШАЧКИ РИТ“	1
25.	СРП „РИТОВИ ДОЊЕГ ПОТИСЈА“	1
26.	ЗС „ПАНЧЕВАЧКЕ АДЕ“	1
27.	ПП „БАЧКОТОПОЛСКЕ ДОЛИНЕ“	1
28.	ПП „ТИКВАРА“	1
29.	СРП „БАГРЕМАРА“	1
30.	ПП „ПОЊАВИЦА“	1
31.	СП „СТРАЖА“	1
32.	ПП „КАМАРАШ“	1
33.	ПП „БЕЉАНСКА БАРА“	1
34.	СП „ШУМА ЈУНАКОВИЋ“	1
35.	*ПП „БЕГЕЧКА ЈАМА“	1
36.	ЗС „ТРСКОВАЧА“	1
37.	ПИО „ПОТАМИШЈЕ“	2
38.	ПИО „КАЊИШКИ ЈАРАШИ“	2
39.	ПИО „СЛАТИНЕ СРЕДЊЕГ БАНАТА“	2
40.	ПИО „СРЕДЊА МОСТОНГА“	1
41.	ПП „СЛАТИНЕ У ДОЛИНИ ЗЛАТИЦЕ“	1
42.	ПИО „ГОРЊА МОСТОНГА“	1
43.	ЗС „ВЕЛИКИ РИМСКИ ШАНАЦ“	1
44.	ПП „ПОЛОЈ“	1

Редни број	ПОДРУЧЈЕ	Бр. стручних надзора у 2022.години
45.	ПП „МРТВАЈЕ ГОРЊЕГ ПОТИСЈА"	1
46.	ПП „ДОЊА МОСТОНГА"	2

Легенда:

Црно: заштићена подручја;

Црвено: подручја у поступку прве заштите;

* - Заштићено подручје за које је покренут поступак ревизије постојеће заштите, чиме се углавном повећава површина под заштитом (изузев ПИО „Вршачке планине" где се површина обједињене ревизије заштите два подручја незнатно смањује). На простору који покрива постојећи акт о заштити важе прописане мере из тог акта, док за проширени део подручја важе мере из студије Завода. Због обједињавања, није посебно дат број стручних надзора у садашњем ЗС „Мали вршачки рит". Покрајински завод за заштиту природе доставио је 10. јануара 2019. године Студију заштите Предела изузетних одлика „Вршачке планине" Покрајинском секретаријату за урбанизам и заштиту животне средине, као надлежном органу. Обавештење о поступку покретања заштите предела изузетних одлика „Вршачке планине" објављено је на страници Министарстава заштите животне средине дана 01.10.2019. године.

Напомена:

Вршиће се стручни надзори у постојећим шумским резерватима у Босутским шумама.

Заштићена подручја која имају површину мању од 50 ha, где спадају готово искључиво споменици природе, као што су појединачно дрвеће, групе дрвеће, дрвореди и паркови, а ређе друге просторне целине (хумке, геолошки локалитети и др.), биће обухваћена стручним надзором у складу са могућностима и потребама.

Реализоваће се и по један излазак на терен на локације споменика природе, за које се претпоставља да више не постоје (табела 7), ради покретања поступка престанка заштите.

Посебну групу представљају заштићена подручја за коју су урађене студије ревизије постојеће заштите, за које је надлежно Министарство за заштиту животне средине на својој интернет страници обавестило јавност путем web презентације, чиме се у складу са чл. 42. Закона то подручје сматра заштићеним, а до доношења новог акта о проглашењу примењују се режими и мере прописане у студији заштите. Таква заштићена подручја у табели 9. означена су са - *.

С обзиром да се готово увек ради о проширењу подручја под заштитом у односу на постојеће стање, током стручног надзора ће се обилазити и заштићени простор и проширени простор у поступку заштите.

Та подручја су:

- СРП „Карађорђево": постојећа површина под заштитом је 2955,32 ha, док је поступком ревизије заштите обухваћена површина од 4184,24 ha (+1229 ha).
- ПП „Стара Тиса код Бисерног острва": постојећа површина под заштитом је 391,73 ha, док је поступком ревизије заштите обухваћена површина од 959,69 ha (+579 ha).

- ПП „Палић": постојећа површина под заштитом је 712,36 ha, док је поступком ревизије заштите обухваћена површина од 725,71 ha (+13 ha).
- ПП „Букински храстик": постојећа површина под заштитом је 287,57 ha, док је поступком ревизије заштите обухваћена површина од 304,98 ha (+ 17,41 ha).
- ПИО „Вршачке планине": студија обједињује два постојећа заштићена подручја (ПИО „Вршачке планине" и ЗС „Мали вршачки рит") укупне површине 5339,20 ha, док је поступком ревизије заштите кроз једно подручје обухваћена готово иста површина од 5328,86 ha (-15 ha).
- ПИО „Потамишје„ које се налази у поступку заштите према објави на сајту надлежног Министарства сматра се уствари ревизијом заштите Регионалног парка „Уздинске шуме".

Организација стручног надзора

Стручни надзор подразумева следеће обавезе:

а) теренски рад, кроз обилазак што већег дела заштићеног подручја или најважнијих просторних целина, уз прикупљање свих релевантних/доступних података и надзор активности и реализације пројеката управљача заштићеног подручја предвиђене програмом рада управљача;

б) канцеларијски рад, кроз анализу прикупљених података и писање текстуалног дела извештаја са стручног надзора, уз предлагање мера заштите уколико за то има потребе;

в) канцеларијски рад, кроз унос прикупљених теренских података у иИС Завода.

Организацију и реализацију стручног надзора на терену, као и писање извештаја, уз предлагање мера заштите природе, спроводиће координатор и поткординатор за свако подручје. Унос података у иИС Завода врше сви учесници теренског рада.

ИЗРАДА РЕШЕЊА/СТРУЧНЕ ОСНОВЕ О УСЛОВИМА ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ И МИШЉЕЊА

Завод ће на основу чл. 8. и 9. Закона издавати решења о условима заштите природе у поступку израде планова, основа, програма, пројеката, радова и активности, везаних за планирање, уређење и коришћење простора, природних ресурса, заштићених подручја (изузев за заштићена подручја I и II категорије), еколошке мреже, што се спроводи на основу просторних и урбанистичких планова, планске и пројектне документације, основа и програма управљања и коришћења природних ресурса и добара у рударству, енергетици, саобраћају, водопривреди, пољопривреди, шумарству, ловству, рибарству, туризму и другим делатностима од утицаја на природу. Завод ће издавати и мишљења на шумске, ловне и друге основе и програме, студије о процени утицаја, стратешке процене утицаја, увоз и трговину заштићеним врстама у Србији и са CITES конвенције, заштићених врста које се користе у комерцијалне сврхе и сл.

Изменом Закона о заштити природе, Завод је од 2022. године почео са издавањем стручних основа која су саставни део акта о условима заштите природе за заштићена подручја I и II категорије проглашена од стране Владе Републике Србије и II категорије проглашена од стране Владе АПВ.

Стручна основа садржи нарочито:

- податке о природним вредностима, посебно биљног и животињског света, објеката геонаслеђа и предела у границама просторног обухвата и просторном окружењу;
- податке о заштићеним природним добрима, укључујући евидентирана природна добра и у поступку заштите;
- податке о еколошки значајном подручју;
- податке о установљеним режимима и мерама заштите и коришћења природних вредности и добара и еколошки значајних подручја;
- услове, односно забране и ограничења под којима се планирани радови и активности могу реализовати, као и потребу оцене прихватљивости;
- биолошке, техничке и технолошке мере заштите природе које треба применити;
- мере ублажавања и/или спречавања значајних утицаја на еколошки значајно подручје у складу са условима прихватљивости: планова, основа, програма, пројеката, радова и др. активности;
- мере праћења утицаја спровођења плана или програма на еколошки значајно подручје у складу са условима прихватљивости: планова, основа, програма, пројеката, радова и др. активности;
- компензацијске мере и друге мере надокнаде, укључујући и новчану.

За потребе издавања услова, мишљења и стручних основа у Заводу, користиће се нове верзије ArcGis, AutoCad и осталих софтвера који омогућују ефикасну размену георефенцираних просторних података са подносиоцима захтева и обрађивачима планске документације.

Табела 10. Индикатори активности и носиоци посла.

Индикатори активности	**Носиоци посла**
Број издатих решења/стручних основа о условима заштите природе за радове и активности од утицаја на природне вредности у АПВ Број издатих мишљења на уграђеност услова заштите природе за радове и активности од утицаја на природне вредности у АПВ Број издатих мишљења за увоз и трговину заштићеним врстама у Србији и CITES Број издатих мишљења за промет и гајење комерцијалним заштићеним врстама Број издатих решења/стручних основа и мишљења у поступку израде просторно-планске документације Број издатих решења у поступку обједињене процедуре	Сарадници свих унутрашњих организационих јединица Завода

Завод ће издавати решења о условима заштите природе и стручне основе за израду просторно-планске и урбанистичке докуметације, као и давање мишљења на просторне и урбанистичке планове. Кроз рад на просторно-планским документима, вршиће се интегрисање сектора заштите природе на нивоу локалних самоуправа (општина и градова), посебно мреже заштићених подручја, еколошке мреже и мреже полигона издвојених станишта строго заштићених и заштићених врста. Слично овоме, Завод ће издавати решења о условима заштите природе и стручне основе за израду шумских, ловних, риболовних основа, издавања државног пољопривредног земљишта у закуп, као и пројектно-техничку документацију, што ће као резултат имати инкорпорацију заштите природе у различите секторске политике и инвестиције.

Очекује се да ће током 2023. године, на основу искуства из претходног периода, број издатих решења, мишљења и стручних основа бити између 3000 и 3500.

Обједињена процедура

Током издавања услова заштите природе обрађују се и кроз информациони систем APR CEOP достављају подносиоцима у поступку обједињене процедуре предмети у којима је Завод поступао у складу са Правилником о поступку спровођења обједињење процедуре електронским путем („Службени гласник РС", бр. 68/2019), Законом о планирању и изградњи („Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009, 64/2010 - Одлука УС РС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - Одлука УС РС, 50/2013 - Одлука УС РС, 98/2013 - Одлука УС РС, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – др. Закон и 9/2020 и 52/2021), Уредбом о локацијским условима („Службени гласник РС", бр. 115/2020) и Законом о општем управном поступку („Службени гласник РС", бр. 18/2016 и 95/2018-аутентично тумачење), а сагласно захтевима важећих правних аката о заштити природних добара и еколошке мреже. Очекује се да ће током 2023. године, на основу искуства из претходног периода, број захтева за издавање решења о условима заштите природе за потребе издавања локацијских услова по обједињеној процедури бити око 150.

ПОКРАЈИНСКИ РЕГИСТАР ЗАШТИЋЕНИХ ПРИРОДНИХ ДОБАРА

Регистар заштићених природних добара се води у складу са Правилником о садржају и начину вођења Регистра заштићених природних добара („Службени гласник РС", бр. 81/2010). Регистар чине главна књига и збирка исправа и имају статус јавног документа. Према чл. 50. Закона покрајински регистар заштићених природних добара за територију АПВ води Покрајински завод за заштиту природе.

Покрајински завод за заштиту природе редовно ће достављати промене података у покрајинском регистру Заводу за заштиту природе Србије, у законском року од 15 дана од дана евидентирања промене, ради уписа у централни регистар.

Послови вођења Покрајинског регистра заштићених природних добара за територију аутономне покрајине у планском периоду обављаће се континуирано кроз редовно уношење и ажурирање података у папирном и електроном облику кроз посебни модуо иИС Завода. Уписивање података у Покрајински регистар у 2023. години вршиће се на основу аката о стављању под заштиту, измена или допуна аката о заштити и аката о престанку заштити (брисању из евиденције заштићених природних добара) и података из израђених студија заштите. Такође, вршиће се периодична провера података,

комплетирање збирке исправа за заштићена подручја, допуњавање збирке исправа извештајима, стручним надзорима, актима и подацима (архивским, картографским, катастарским и др.).

ИНТЕГРАЛНИ ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМ И КАРТОГРАФИЈА

ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМ

Програмске активности везане за интегрални Информациони систем (иИС) Завода обухватају скуп активности над хардвером, системом на оперативном и апликативном нивоу, комуникационом инфраструктуром, модулима информационог систем (ИС) Завода и GIS подсистему и електронском комуникацијом. Условљене су, планиране и прилагођене основној делатности Завода. Оне се планирају и спроводе у циљу очувања постигнутог и унапређења нивоа аутоматизације пословних процеса, дигитализације и систематизације података, те обраде, анализе и међуинституционалне размене истих. Стратегија дигиталног развоја Завода би требало да дефинише главна опредељења развоја ИКТ система Завода и обавезе у погледу поштовања животног циклуса опреме и алата истог. Све друге активности за одржавање и развој појединих подсистема би морале бити усклађене са дефинисаним стратешким правцем.

Већи део програмских активности у Заводу је аутоматизован кроз иИС. Архитектура система је сервер-клијент, модуларни информациони систем (ИС), GIS подсистем, повезани у функционалну целину иИС, са дељеним ресурсима. Системски, безбедносни и процеси иИС се реализују путем 3 физичка и 2 виртуелна сервера, старости 11, 8 и 6 година. Већи део ових капацитета је при крају животног циклуса, те су се исказали као недовољни и за садашње активности. За стабилан рад неопходно је минимално заменити два најстарија сервера који су носиоци дигиталног процеса основне делатности: Дата сервер (руковање подацима), сервер за просторне податке (подаци и сервиси), домен контролер (организација повезаног аутоматизованог система) и сервер за финансијско књиговодствене послове. На ову потребу је указано и кроз извештаје пројекта „Assessment Report on actual needs for IT system for Natura 2000" пројета „EU for NATURA 2000 in Serbia" (EuropeAid/139336/DH/SER/RS) и „Directive Specific Implementation Plan - for Directive 2007/2/EC of the European Parliament and of the Council of 14 March 2007 establishing an Infrastructure for Spatial Information in the European Community (INSPIRE)" Због обимнијег уноса датотека, које су систематизоване у оквиру иИС-а, анализа стања серверских капацитета је показала потребу појачавања капацитета складишног простора, како за саме податке тако и за смештај сигурносних копија. У складу са потребом и финансијским капацитетом, у току 2023. године су планирана поменута унапређења.

Централни део иИС-а је смештен у серверску собу, за коју се спроводе мере физичког и осталих видова обезбеђења у складу са Актом о безбедности ИКТ система (02010-2963/3 од 20.10.2022.). Клијентски део чини 49 радних станица (рачунари), лаптопови (40), таблети(18), ГПС уређаји, штампачи, скенери, копири, плотер (није у власништву Завода), пројектори, фотоапарати и друго. Већина периферних уређаја су дељени (мрежни) ресурси. Око 53 % рачунарске и електронске опреме је ван амортизационог периода (при крају животног циклуса). Обезбеђени су лиценцирани оперативни системи,

системски софтвер и програми за рад. Обнављање и унапређење лиценци неопходних за спровођење основне делатности и мера прописаних Актом о безбедности ИКТ система (02010-2963/3 од 20.10.2022.) је предвиђено у току 2023. године..

Сталну интернет везу Завод остварује преко оптичког приводника. Локална рачунарска мреже (ЛАН) је доступна у свим нивоима пословне зграде, и то кроз жичани и бежични сегмент. Након реконструкције ЛАН-а и њеног прерастања у структурни кабловски систем (СКС), у току 2023. године је неопходно детаљно испратити тестни период новоизграђеног СКС-а као би сви сегменти неометано функционисали у целини, организовати оспособљавање за надгледање рада СКС-а и одржавање његовог функционалног стања.

У оквиру усклађивања са законским обавезама Завода из области безбедности информација и стратегијом дигиталног развоја Завода, а у складу са капацитетом Завода, планиране су активности: одржавање оптималног нивоа безбедности иИС кроз - администрирање и одржавање заштитног зида (Firewall-a), антивирусну заштиту, израду копија података, обуку корисника, оптимизацију безбедносних протокола и друге активности.

Са циљем одржавања ради функционалности и оперативности, на системском нивоу планиране су активности: администрирање и анализа информационо-комуникационог система (ИКТ) Завода, оптимизација и отклањање уочених проблема у раду серверских капацитета Завода (AD, DNS, Data сервер, ГИС сервер, WSUS, bekap/replace систем, Firewall, ...), комуникационих (локална рачунарска мрежа, интернет линк, подсистем за рад „на даљину", систем за електронску пошту и др.) и клијентских капацитета (десктоп радне станице, преносни уређаји и периферна опрема).

На основу потреба и могућности спроводиће се оптимизација коришћења ИКТ ресурса.

У току 2023.године, неопходно је обезбедити капацитете за рад сервера за просторне податке као и складишни простор за исте знатно већег капацитета од тренутног (постојећи капацитети недовољни за наредни период). У складу са капацитетом, неопходно је отклонити проблеме у раду дефинисаних рутина за аутоматско издвајање сета података из геобазе за рад са постојећим модулима ИС Завода. Унапређење GIS подсистема пре свега треба да се огледа у ажурирању геоподатака - као у вредносном тако и у формату неопходном за хармонизацију, међуинституционалну размену и INSPIRE директиву. Потребно је постићи бољу интегрисаности ИС и GIS подсистема, аутоматизовано преливање података између два подсистема, као и проширење геобазе сетом података о еколошким коридорима. Планиране су активности на анализи повезаности централних база алфанумеричких и просторних података (ИС са GIS подсистемом) на системском нивоу, на основе ње предлози за унапређења, те континуиране активности на очувању интегритета и конзистентности самих података.

У складу са „Споразумом о оквирима за размену, приступ и коришћење просторних података" (Геопортал АПВ) и INSPIRE директивом и преузетим обавезама имплементације истих:

- прилагођавање иИС: унапређење серверских, системских и мрежних капацитета, у складу са анализом истих према а потребама публиковања geoweb сервиса на Геопортал и INSPIRE директиве, те модификација структуре геобазе и креирања geoweb сервиса, у складу са капацитетом,

- Унапређење геобазе, која је основни извор просторних података Завода и geoweb сервиса,
- ажурирање метаподатака за сетове података о заштићеним подручјима и стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста,
- испуњење предуслова за стабилно публиковање просторних података Завода на Геопорталу АПВ и осталих geoweb сервиса, али и креирање нових и функционисање мрежних сервиса за геоподатке (Discovery and View services - setting, testing and making available), те у складу са капацитетом иницијално формирање, подешавање, тестирање и функционисање истих,
- испуњење предуслова за имплементацију интерног Портала за преглед просторних података (ГИС),
- Креирање плана имплементације INSPIRE директиве у Заводу (на основу Специфичног плана имплементације INSPIRE директиве у РС - „Directive Specific Implementation Plan - for Directive 2007/2/EC of the European Parliament and of the Council of 14 March 2007 establishing an Infrastructure for Spatial Information in the European Community (INSPIRE)").

Приликом доградње, унапређења иИС-а а посебно при размени података и/или сервиса примарно је потребно водити рачуна о безбедности ИКТ система Завода, те спроводити мере за обезбеђење истог.

У складу са праксом при реализацији тунелизованог саобраћаја између дата сервера Завода за заштиту природе и Покрајинског завода за заштиту природе, 2022. године, најпре је потребно подићи серверске капацитете, формирати серверске капацитете (дата сервер) за размену података, а затим тунелизовану саобраћајницу искористити и за размену података између Покрајинског и Централног регистра заштићених природних добара и друго. Након успостављања тунелизованог саобраћаја неопходно је:

- Извршити функционално тестирање и подешавања у смислу обезбеђивања сигурности оба повезана система;
- Креирање и имплеметација рутине за међуинституционалну синхронизацију шифарника биљних и животињских врста (који је хармонизован на националном нивоу у оквиру пројекта EU for NATURA 2000 in Serbia - EuropeAid/139336/DH/SER/RS);
- Креирање и имплеметација рутине за међуинституционалну синхронизацију података прикупљених путем мобилне теренске апликације „Теренска",
- Креирање прегледа и рутине за аутоматизовану размену података између Покрајинског и Централног регистра заштићених природних добара.

Осим наведених активности, у оквиру иИС, у 2023. години спроводиће се активности на:

- креирању предуслова за имплементацију модула ИС „Решавање предмета" у web окружењу – неопходни већи серверски капацитети (како за дата сервер тако и нови web серверски капацитет. Такође, без обзира на техничке предуслове за

пуну имплементацију, неопходна је хармонизација података према новом дигиталном процесу и дефинисање интерне процедуре процеса;

- одржавању постојећих и, у складу са капацитетом, креирање нових гео web сервиса података Завода и сервиса за размену података према регионалном и националном Геопорталу, Управи за пољопривредно земљиште и др.;
- У складу са уоченим могућностима и потребама, размена података са информационим системима других институција: анализа постојећих база иИС Завода, процеса и предуслова, креирање модела и пројектног задатка, креирање рутина, те њихово тестирање;
- У складу са могућностима, креирање техничких услова за реализацију уговорених пројектних активности;
- сарадња са креаторима/добављачима специјализованог апликативног система и база (ИС и GIS подсистема Завода, рачуноводствено-књиговодствени, библиотечки) ради, одржавања и унапређења функционалности истих;
- замена неоперативне (дотрајале, нефункционалне) рачунарске и електронске опреме и неопходне радње како би постојећа опрема била у функционалном и оперативном стању;
- планирање набавке нових и унапређење постојећих ИКТ основних средстава, на основу анализе стања и потреба, а у складу са могућностима;
- Замена пакета за канцеларијско пословање (word, excel, ...) којима је истекла подршка од стране произвођача, у обиму који пружа финансијски капацитет;
- подршка online, сајамским, промотивним, едукативним и другим активностима Завода;
- подршка запосленима у примени модула/апликација како ИС Завода, тако и специјализованог софтвера ради продуктивнијег коришћења истих;

У циљу очувања постигнутог, а потом последично и унапређења нивоа аутоматизације пословних процеса, дигитализације и систематизације података, те обраде, анализе и међуинституционалне размене истих, неопходно је заменити серверску опрему (уређаје и системски софтвер). Из наведених разлога, али и очувања безбедности и стабилности рада, неопходно је одржавати савременост рачунарске опреме, системских и апликативних софтвера и алата за администрацију ИКТ система.

КАРТОГРАФИЈА

Током 2023. године планирана је израда карата за потребе издавања решења, стручних основа и мишљења која су у надлежности Завода, као и карата за потребе прелиминарних истраживања, теренских истраживања и израда студија заштите.

Такође је предвиђен и:

- наставак рада на одржавању и попуњавање геобазе;

- наставак векторизације и дигитализације зона заштите заштићених природних добара, старих студија и елабората;
- ажурирање просторних података еколошких коридора и станишта строго заштићених врста;
- администрација просторних података информационог система у сегменту заштићених природних добара;
- остали послови који изискују израду картографских прилога.

Планирано је повећање обима посла у вези са ГИС-ом, то јест даље усклађивање, ажурирање и одржавање Заводске инфраструктуре геоподатака у смислу испуњавања обавеза и извештавања у складу са EU INSPIRE Директивом и NIGP (Националном инфраструктуром геопросторних података), неопходно је да геопросторни подаци буду у одређеном формату за хармонизацију и међуинституционалну размену. Завод је у обавези да, као одговорни субјект, попуњава Метакатолог на сајту РГЗ-а и одржава следеће просторне слојеве: заштићена подручја, еколошка мрежа и станишта строго заштићених и заштићених врста.

III УСПОСТАВЉАЊЕ ЕКОЛОШКЕ МРЕЖЕ, ЗАШТИТА БИОДИВЕРЗИТЕТА И ГЕОДИВЕРЗИТЕТА

УСПОСТАВЉАЊЕ ЕКОЛОШКЕ МРЕЖЕ

Еколошка мрежа EU Natura 2000

Рад на развоју и сарадња са организацијама и институцијама на управљању еколошком мрежом NATURA 2000 у складу са активностима, пројектима и препорукама надлежног Министарства. Поред учешћа на успостављању законодавних и административних мера очувања станишта дивље флоре и фауне, као и приоритетних станишних типова у ЕУ, пратиће се и помагати активности на усклађивању, преношењу и уграђивању Директиве о заштити дивљих птица (Birds Directive 2009/147/EU) и Директиве о заштити станишта (Habitats Directive 92/43/EEC) у национално законодавство, као и других активности везаних за праћење стања, у оквиру преговарачке области 27. са ЕУ, а везано за NATURA 2000.

Емералд еколошка мрежа

Емералд мрежа је европска еколошка мрежа за очување дивље флоре и фауне и њихових природних станишта. Покренута је 1998. године од стране Савета Европе, као дела активности на имплементацији Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта, познатије као Бернска конвенција. Емералд мрежа је састављена од Подручја од посебног интереса за очување (ASCI) на територији земаља потписница Конвенције и функционише упоредо са мрежом NATURA 2000. Србија је потписала Конвенцију 2007. године („Службени гласник РС – Међународни уговори", бр. 102/2007).

Емералд мрежа у Србији обухвата 61 издвојено подручје, углавном већ заштићена националним законодавством, на укупној површини од 1.019.269 ha, 11,54% територије Србије). Од тога је на подручју АПВ присутно 17 Емералд подручја, укупне површине 116.228 ha, тј. 5,4% АПВ. Како се ради искључиво о већ постојећим заштићеним подручјима у складу са националним законодавством, која имају своје управљаче и програме управљања, активности Завода у 2023. години биће усмерене ка унапређењу планова управљања и што већој примени активних мера заштите станишта и припадајућих врста.

Еколошка мрежа

На основу чл. 13. Уредбе о еколошкој мрежи ("Службени гласник РС", бр. 102/2010), Завод у сарадњи са Републичким геодетским заводом идентификује границе делова еколошке мреже на простору АПВ. Допуњавање базе података о елементима еколошке мреже реализује се на основу података сакупљених током наменских истраживања, редовних активности Завода (издавање услова, стручни надзор, сарадња са инспекцијом и сл.), мониторинга и резултата текућих програма и пројеката (нпр. картирање и валоризација станишта у оквиру израде студија заштите). Подаци су

доступни јавности у складу са законом и достављају се Заводу за заштиту природе Србије.

У складу са наведеном Уредбом, на подручју Србије је до сада издвојено укупно 101 подручје, која захватају 1.849.202 ha, односно 20,93% територије државе. Обухваћена су пре свега подручја која су крајем 2022. године или заштићена или су у поступку заштите, али и део подручја која немају акт о заштити на националном нивоу, али су значајна у односу на међународне програме (значајна подручја за птице – IBA; значајна подручја за биљке – IPA; значајна подручја за дневне лептире – PBA; међународно значајна влажна станишта – Рамсарска подручја; резервати биосфере – UNESCO MaB) и идентификована су као станишта национално строго заштићених и заштићених дивљих врста, као и приоритетни типови станишта за заштиту, у складу са одговарајућим правилницима (Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива, „Службени гласник РС", бр. 5/2010; 47/2011; 32/2016 и 98/2016); Правилник о критеријумима за издвајање типова станишта, типова станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување, „Службени гласник РС", бр. 35/2010).

У АПВ налази се укупно 20 издвојених еколошки значајних подручја у оквиру еколошке мреже. Пошто се у великој већини ради о већ законски заштићеним подручјима (преко 80% површине издвојених 20 подручја), Завод ће у сарадњи са управљачима радити на њиховом очувању и унапређењу.

Почетком октобра 2020. године, од стране међународног партнерства за заштиту птица BirdLife International, усвојена је нова мрежа Међународно значајних подручја за птице у Србији (IBA). Она на подручју АПВ обухвата 32 подручја на површини од око 630.000 ha (око 29,4% АПВ), што је двоструко више него у претходно утврђеној мрежи IBA (књига „Значајна подручја за птице у Србији", 2009. година). Имајући у виду Уредбу о еколошкој мрежи, до њене измене формално ће се користити мрежа IBA из 2009. године, али ће се имати у виду и нова мрежа из 2020. године.

У оквиру еколошке мреже на територији АПВ, издвојени су и еколошки коридори. Коридори од међународног значаја су дефинисани Уредбом о еколошкој мрежи, и то су водотоци и њихови обални појасеви: Дунав, укључујући пет заштићених подручја и пет подручја у поступку заштите и планираних за заштиту; Тиса, са три заштићена подручја и једно подручје у поступку заштите; Сава, Тамиш (уз простор у поступку заштите као ПИО „Потамишје"), Кереш, Златица, Караш (делом заштићен), Нера (делом заштићена), Брзава (планирана за заштиту), Босут и Студва (планиране за заштиту као ПП „Босутске шуме").

Уредбом је дефинисано да се еколошки коридори који повезују еколошки значајна подручја на простору РС, сматрају коридорима од националног значаја. Регионални еколошки коридори утврђени су Регионалним просторним планом АПВ („Сл. лист АП Војводине", бр. 22/2011), а на значајном делу АПВ издвојени су и локални еколошки коридори у оквиру просторних планова општина и градова.

Посебно је питање развој мреже еколошких коридора, јер су на подручју АПВ многи од њих дефинисани и делом просторно уцртани, али се још увек углавном ради само о повученим линијама, без јасних граница тих коридора и површина које захватају. Због тога у укупној површини коју захвата еколошка мрежа у АПВ, није могла бити укључена и површина тих идентификованих коридора.

Током 2023. године наставиће се раније започети рад на еколошкој мрежи кроз идентификацију, валоризацију и унапређење локалних и регионалних еколошких коридора на простору АПВ и обогаћивање електронске базе података коју води Завод у оквиру иИС.

Посебна пажња посветиће се наставку сарадње са Министарством заштите животне средине на активностима везаним за могуће измене Уредбе о еколошкој мрежи и израду Уредбе о оцени прихватљивости. Новом Уредбом о еколошкој мрежи требали би се између осталог обухватити издвојени полигони са стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста у АПВ, уз прецизно одређивање граница на катастарским подлогама и дефинисање обавезе израде програма управљања.

Мрежа издвојених полигона / станишта строго заштићених и заштићених дивљих врста

У претходном програмском периоду, на територији АПВ идентификовано је и дефинисано у иИС Завода преко 650 различитих полигона са стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста, који су у појединим периодима захватали и до 7% територије АПВ. Током времена, услед издвајања нових полигона, али и архивирања раније успостављених због њиховог интегрисања у нове студије заштите подручја, или деградације настале издавањем пољопривредног земљишта у закуп, реализација инфраструктурних пројеката и других активности, њихов број и површина су стално варирали.

Крајем 2022. године на подручју АПВ налазило се укупно 660 издвојених полигона са стаништима значајних дивљих врста, изван заштићених подручја, који захватају површину од 114.927,04 ha (5,4% површине АПВ), обрађених у оквиру иИС Завода. Просечна површина полигона је 180 ha. Та издвојена мрежа полигона са значајним стаништима за дивље врсте у АПВ, може се сматрати значајном надопуном еколошке мреже успостављене Уредбом, па само интегрално примењено може обезбедити успешну заштиту природе и биодиверзитета у пракси.

У 2023. години наставиће се раније започети рад на очувању постојећих и идентификацији и валоризацији нових полигона са стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста на простору АПВ и попуњавање базе података коју води Завод у оквиру иИС, и радаити на прилагођавању геопросторних података (kml. и shape. file) у еколошки значајним подручјима у облик који је компатибилан за унос у електронску базу геопросторних података на портал Националне инфраструктуре геопросторних података - ГЕОСРБИЈА.

Завод ће континуирано ажурирати податке везане за еколошку мрежу и издвојене полигоне, у складу са израдом просторно-планских докумената на нивоу локалних самоуправа (општина и градова), у сарадњи са ЈП „Завод за урбанизам Војводине".

Посебно важан посао везан за већ издвојене полигоне са стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста тиче се ревизије њихових спољних граница у случајевима када су те границе претходно недовољно квалитетно дефинисане у смислу изостављања важних природних делова тих станишта или непотребног укључивања изразито урбаних, индустријских, ифраструктурних и потпуно нарушених делова тих локалитета. Ти послови ће се одвијати континуирано, а приоритет ће имати полигони са

стаништима у оним локалним самоуправама у којима ће се у програмском периоду издавати услови заштите природе за израду нове просторно-планске документације.

Интеграција еколошки значајних станишта / подручја у регионални развој

Завод ће наставити да реализује послове везане за интеграцију елемената еколошке мреже и издвојених полигона станишта значајних дивљих врста у регионални развој. Проширће се сарадња са сектором пољопривреде и корисницима државног пољопривредносг земљишта, приватним власницима земљишта, као и са секторима водопривреде и шумарства. На подручјима у оквиру еколошке мреже која служе очувању панонских степа и слатина, посебна пажња ће се посветити очувању угрожених станишта строго заштићених и заштићених врста. Развијаће се сарадња са надлежним субјектима на реализацији програма еколошке едукације, рекреације и туризма, као и програма који се ослањају на природне, културне и духовне вредности.

На подручју АПВ, у складу са смерницама Просторног плана Републике Србије (Закон о просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године, „Службени гласник РС", бр. 88/2010) и Регионалног просторног плана АПВ („Службени лист АП Војводине", бр. 22/2011), предвиђени су заштитни појасеви за спречавање еолске и флувијалне ерозије. Заштитни појасеви сложене структуре (са одређеним процентом травнате и жбунасте вегетације) представљају станишта за врсте аграрних предела, а на одређеним локацијама могу да имају улогу и ловне ремизе. Завод ће у 2022. години помагати заинтересованим странама у формирању, одржавању и модификацији структуре заштитних зелених појасеви, који могу имати и улогу еколошких коридора. Уређени заштитни појасеви и заштитне зоне ће допринети и развоју туризма као привредне делатности и задовољити потребе локалног становништва кроз њихово коришћење за рекреацију, едукацију и туризам.

Заједнички интереси водопривреде, пољопривреде и шумарства са сектором заштите природе остваривање се кроз заштиту хидролошких целина, унапређивање еколошких коридора, мултифункционално уређење тампон-појасева, ревитализацију влажних станишта, као и приликом стварања мултифункционалних ретензија за заштиту од поплава. Мелиоративна мрежа чини основу еколошке мреже пољопривредног предела, повезујући већину преосталих изолованих фрагмената слатинских и ливадских станишта. Имајући у виду да квалитет воде и стање приобаља одређује и функционалност еколошког коридора, рад на унапређењу стања каналске мреже треба да буде приоритет за сарадњу између сектора водопривреде и Завода у 2023. години.

Са сектором енергетике, рударства и инфраструктуре, посебна пажња биће посвећена развоју постројења за обновљиве изворе енергије и мреже саобраћајница, на начин да то на најмањи могући начин утиче на инегралност простора и очување и функционисање елемената еколошке мреже и издвојених полигона са стаништима значајних дивљих врста.

Стручни надзор у еколошки значајним подручјима и издвојеним полигонима са стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста

Имајући у виду улогу издвојених значајних еколошких подручја и коридора у очувању биолошке разноврсности на Покрајинском и ширем нивоу, као и издвојених полигона са стаништима значајним за строго заштићене и заштићене дивље врсте, веома је важно планирати и реализовати редовно праћење стања тих подручја, која чине део интегралне мреже од значаја за заштиту природе у АПВ.

Приликом планирања броја стручних надзора и њиховог временског распоређивања током 2023. године, у обзир ће бити узети њихов просторни распоред и површина, као и чињеница да та подручја немају своје формалне управљаче и програме управљања, већ да о њима бригу пре свега треба да води Завод.

Теренски обилазак ће се организовати циљано или успутно, у склопу неког другог теренског изласка, уколико се подручје налази у близини и уколико нема велику површину. Након обиласка значајних еколошких подручја, потребно је у иИС Завода унети све релевантне прикупљене податке, као и информације везане за антропогене утицаје и природне процесе, уз давање предлога мера за заштиту и унапређење природних вредности. Посете постојећим подручјима у оквиру мреже полигона треба да послуже и за корекцију њихових граница уколико се за то укаже потреба, у односи на природне вредности, антропогене утицаје и катастарске границе.

У 2023. години радиће се на комплетирању базе података о полигонима са стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста, кроз идентификацију, предлагање и уврштивање нових подручја, од значаја за биолошку разноврсност у АПВ.

ЗАШТИТА БИОДИВЕРЗИТЕТА

ОЧУВАЊЕ СТРОГО ЗАШТИЋЕНИХ И ЗАШТИЋЕНИХ ДИВЉИХ ВРСТА И ЊИХОВИХ СТАНИШТА

Завод се на основу чл. 48. Закона стара о строго заштићеним и заштићеним врстама дивљих животиња, биљака и гљива.

На подручју АПВ забележено је 149 врста васкуларних биљака, 46 врста риба, 16 врста водоземаца, 12 врста гмизаваца, 166 врста птица гнездарица и 35 врста сисара, обухваћених Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС", бр. 5/2010; 47/2011; 32/2016 и 98/2016).

Програмом рада Завода за 2023. годину биће обухваћене разноврсне активности на праћењу стања дивљих врста и њихових популација, просторног распореда и површина које насељавају, станишта која насељавају, угрожавајућих фактора, као и мера активне заштите које треба предузети. Посебна пажња биће посвећена очувању и унапређењу екосистемског диверзитета, са акцентом на стаништима од посебног националног и међународног значаја.

Реализоваће се активности које обухватају широк спектар тема и проблема на нивоу специјског и екосистемског диверзитета. Посебан акценат ће бити стављен на праћење стања и промена везаних за врсте и станишта (мониторинг), као и на разради и примени активних мера заштите где год је то неопходно и могуће урадити, као и на јачању свести јавности у тој области.

Да би се постигли жељени резултати биће остварена сарадња са бројним партнерима и субјектима у земљи и иностранству, а посебно са управљачима заштићених подручја, стручним и научним институцијама, организацијама цивилног сектора, као и са локалним самоуправама, компанијама и предузетницима. Део активности ће се реализовати у оквиру националних и међународних пројеката.

СТРОГО ЗАШТИЋЕНЕ И ЗАШТИЋЕНЕ ДИВЉЕ ВРСТЕ

Табела 11. Индикатори активности и носиоци посла.

Индикатори активности	**Носиоци посла**
Број издатих стручних основа и других аката везаних за строго заштићене и заштићене дивље врсте Број стручних надзора, самостално и у сарадњи са надлежном инспекцијом, везаних за строго заштићене и заштићене дивље врсте Број издатих мишљења везаних за сакупљање и промет дивље флоре, фауне и фунгије Број поступака збрињавања строго заштићених и заштићених дивљих врста Број поступања везаних за CITES конвенцију	Стручни сарадници унутрашњих организационих јединица: - Одељење за еколошку мрежу и биодиверзитет - Одељење за стручне послове и пројектне активности - Одсек за правне и опште послове

У оквиру редовног рада на очувању и унапређењу популација строго заштићених и заштићених дивљих врста, планиране су између осталог и следеће континуиране активности:

- издавање услова заштите природе кроз стручне основе и друга акта којима се обезбеђује заштита и унапређење популација и дистрибуције дивљих врста;
- праћење стања и промена везаних за строго заштићене и заштићене дивље врсте (биомониторинг);
- сарадња са надлежним инспекцијама на контроли поштовања и спровођења аката о заштити строго заштићених и заштићених врста;
- очување постојећих и издвајање нових полигона са стаништима строго заштићених и заштићених врста (иИС Завода);
- учешће у изради нацрта подзаконских аката;
- учешће у изради стратешких, планских и пројектних докумената;
- попуњавање база података у оквиру иИС Завода о строго заштићеним и заштићеним дивљих врстама, са акцентом на ретке и угрожене врсте;
- учешће у пројектима реинтродукције, насељавања, релокације и збрињавања строго заштићених и заштићених дивљих врста, као и у другим видовима активне

заштите (постављање гнезда, изградња хранилишта, постављање изолатора и сл.);

- прикупљање и обрада података о инвазивним врстама биљака и животиња, уз усмеравање активности на њиховом сузбијању, посебно на заштићеним подручјима;
- рад на непокретним природним добрима (хербари, збирке и експонати).

За очување посебно значајних дивљих врста, које су угрожене на националном нивоу, нарочито ће се користити подаци из Црвених књига појединих група организама флоре и фауне (Црвена књига флоре Србије I, 1999; Црвена књига дневних лептира Србије, 2003; Црвена књига правокрилаца Србије, 2018; Црвена књига водоземаца Србије, 2015; Црвена књига гмизаваца Србије, 2015; Црвена књига птица Србије, 2018), где су посебно назначени главни угрожавајући фактори, као и неопходне мере заштите, за сваку идентификовану угрожену врсту.

Стручно особље Завода узеће учешћа у припреми црвених листа и књига за оне групе биљака, животиња и гљива, за које се таква иницијатива покрене.

Посебна пажња посветиће се разради механизама, у сарадњи са другим институцијама, који ће омогућити успешну имплементацију услова заштите природе на терену, које надлежни орган (Министарство заштите животне средине и Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине) пропише кроз Решења, укључујући и неопходне стручне и материјалне капацитете управљача заштићених подручја и других субјеката.

У наредном периоду предузеће се активности на јачању сарадње са другим секторским политикама, са шумарском, ловном, фитосанитарном и ветеринарском инспекцијом на покрајинском и државном нивоу, ради спречавања негативних утицаја на строго заштићене и заштићене дивље врсте, посебно у односу на криволов, тровање, прогањање и узнемиравање.

Из угла заштите и унапређења стања посебно значајних врста, на заштићеним подручјима, издвојеним подручјима еколошке мреже и полигонима са стаништима строго заштићених дивљих врста, потребно је у сарадњи са другим субјектима приступити изради и имплементацији акционих планова заштите врста.

За поједине ретке и угрожене врсте, током 2023. године примениће се активне мере заштите јединки и парова:

- За степског сокола (*Falco cherrug*) планирано је постављање нових (18), релокација постојећих (10) и поправка старих гнезда на стубовима високонапонских далековода (20), у сарадњи са ЕМС.
- За беле роде (*Ciconia ciconia*) планира се решавање проблема гнезда ове врсте која су из различитих разлога подложна паду, која су пала, као и гнезда која треба заменити платформом или их изместити из разлога безбедности или грађевинских потреба, уз претходно исходоване услове заштите природе. Решење у таквим ситуацијама је постављање платформи за гнежђење ове врсте које издижу гнездо у односу на подлогу и обезбеђују његову стабилност.
- За банатски божур (*Paeonia officinalis subsp. banatica*) вршиће се просветљавање вегетације и уклањање палих грана на локацији где расте, у сарадњи са управљачем СРП „Делиблатска пешчара".

- За некрофаге врсте животиња организоваће се успостављање и функционисање наменских хранилишта, у сарадњи са управљачима заштићених подручја (СРП Делиблатска пешчара", ПИО „Вршачке планине", СРП „Тителски брег", СРП „Ритови доњег Потисја", ПИО „Суботичка пешчара", СРП „Горње Подунавље", СРП „Засавица" и НП „Фрушка гора").
- За велику дропљу (*Otis tarda*) одржаваће се заштитна ограда и станишта унутар и око ње, управљаће се популацијама предатора, у сарадњи са управљачем СРП „Пашњаци велике дропље", уз примену Меморандума о разумевању за заштиту и управљање средњеевропске популације велике дропље.

Контрола коришћења и промета дивље флоре и фауне

У оквиру јавних овлашћења на спровођењу Уредбе о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне („Службени гласник РС", бр. 31/2005, 45/2005-исправка, 22/2007, 38/2008, 9/2010, 69/2011 и 95/2018 – др. закон), за територију АПВ током 2023. године планирају се следеће активности:

- учешће у раду Радне групе за измену Уредбе о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне коју је формирало Министарство заштите животне средине;
- утврђивање дозвољених контингената (квота) за сакупљање дивље флоре, фауне и фунгије у текућој години, као и одређивање региона у којима ће се забранити сакупљање одређених врста;
- решавање захтева правних лица, односно предузетника за сакупљање и промет дивље флоре, фауне и фунгије, кроз издавање мишљења о сакупљању тражених врста;
- издавање мишљења правним и физичким лицима, односно предузетницима о плантажно-фармерском узгоју заштићених врста;
- сарадња са покрајинском инспекцијом заштите животне средине у контроли промета дивље флоре, фауне и фунгије, као и заједнички стручни надзор на плантажама и фармама (по потреби);
- стручна помоћ лицима и организацијама заинтересованим за плантажно-фармерски узгој заштићених врста;
- сарадња са откупљивачима, као и сакупљачима у циљу унапређења правилног сакупљања врста са Уредбе, као и прикупљање што објективнијих информација о сакупљеним количинама и подручјима на којима се врши сакупљање;
- ажурирање базе података о регистрованим откупним станицама за сакупљање заштићених дивљих врста, као и података о плантажама и фармама у оквиру иИС Завода;

Збрињавање строго заштићених и заштићених јединки дивљих врста животиња

Завод се на основу чл. 48. Закона стара о строго заштићеним и заштићеним врстама дивљих животиња. У смислу поступања са нађеним примерцима строго заштићених и заштићених дивљих врста животиња, чл. 93. Закона, надлежни су Министарство и заводи. Завод је успоставио систем збрињавања јединки дивљих животиња којима је потребна помоћ (изнемогле, отроване, повређене, болесне, младе без бриге родитеља, на опасном месту за преживљавање, када представљају опасност по људе и околину), који подразумева пријем и обраду дојава са терена и по потреби излазак на лице места, преузимање јединке и транспортовање до Прихватилишта за дивље животиње у ЗОО - врту Палић или на безбедно место за опоравак и живот јединке. Сагледавају се узроци угрожавања јединки строго заштићених и заштићених врста дивљих животиња.

У 2023. години Завод ће користити и даље унапређивати систем рада на збрињавању угрожених строго заштићених и заштићених врста дивљих животиња, кроз допунско опремање и обучавање Тима за збрињавање животиња. Користиће се, између осталог, два вишеспратна кавеза за привремени прихват животиња у току поступка збрињавања, као и две посебно опремљене просторије/лабораторије за те намене (привремено збрињавање птица, водоземаца и гмизаваца).

Интензивираће се употреба два велика наменска кавеза у арборетуму Завода, за прихват и током поступања на збрињавању животиња. Унапредиће се сарадња са надлежним инспекцијским и другим државним органима, институтима за ветерину, ветеринарским амбулантама и удружењима грађана, као и са управљачима заштићених подручја. Водиће се посебна евиденција о акцијама збрињавања дивљих животиња и вршиће се унос података у иИС Завода. Дистрибуираће се летак посвећен овим активностима. Вршиће се презентовање резултата збрињавања дивљих животиња. Редовно ће се одржавати едукативне радионице у различитим деловима Војводине.

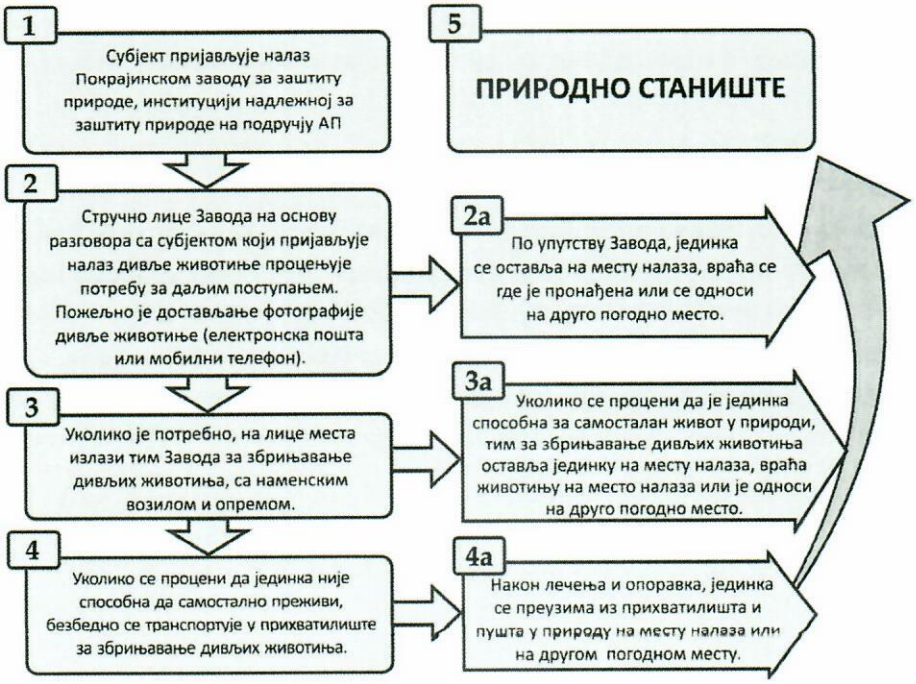

Слика 1. Систем збрињавања строго заштићених и заштићених дивљих врста животиња.

У циљу јачања капацитета управљача заштићених подручја за ефикасно збрињавање, рехабилитацију и поновно пуштање у природу живих примерака аутохтоних врста дивљих животиња у РС, у складу са чл. 48. став 2 Закона, Сектор за заштиту природе и климатске промене Министарства заштите животне средине, након консултација са представницима оба завода, обављених у јуну 2020. године, израдио је документ *„Смернице за управљаче заштићених подручја за збрињавање и рехабилитацију строго заштићених и заштићених врста дивљих животиња"* намењен управљачима заштићених подручја којим су дефинисане:

- процедуре за збрињавање, рехабилитацију, поновно пуштање у природу аутохтоних дивљих врста, а посебно птица, гмизаваца, водоземца и сисара;
- потребе и препоруке за изградњу и опремање објеката за хитно збрињавање, рехабилитацију и поновно пуштање у природу аутохтоних дивљих врста животиња;
- процедуре за ветеринарске интервенције и негу аутохтоних дивљих врста приликом збрињавања, рехабилитације и поновног пуштања у природу;
- процедуре за даље поступање са живим примецима које није могуће вратити у природу;
- садржај и методологија обучавања и оспособљавања запослених за рад са дивљим животињама, укључујући безбедоносне протоколе за рад и руковање са аутохтоним врстама дивљих животиња;
- процедуре за рад са посетиоцима заштићених подручја и приказивања активности збрињавања, рехабилитације и поновног пуштања у природу живих примерака аутохтоних дивљих врста у циљу подизања свести о значају заштите и очувања дивљих врста.

Према чл. 102. став 1. тачка 9. Закона, у циљу израде горе наведеног документа, учествовала су стручна лица за одређене таксоне и лица са искуством у раду са живим дивљим животињама из оба завода, Министарства заштите животне средине - Сектора за заштиту природе и климатске промене, као и других стручњака са вишегодишњим искуством у овој области (нпр. биолози и ветеринари Зоолошког врта града Београда и Зоолошког врта Палић, као и стручњаци за поједине таксономске групе животиња из других научних институција и стручних организација).

У складу са искуствима из претходног периода (2015-2022), процењује се да ће се у 2023. години реализовати између 200 и 250 оперативних активности на збрињавању јединки дивљих животиња.

Контрола прекограничног промета, држања и излагања заштићеним врстама према Cites конвенцији

У оквиру делатности на спровођењу CITES конвенције, Завод ће током 2023. године издавати мишљења на захтев Министарства заштите животне средине ради издавања дозволе за прекогранични промет, држање и излагање заштићених врста обухваћених CITES конвенцијом. Пружаће се стручна подршка инспекцији приликом надзора на фармама и одгајивачницама, као и поводом пријава за нелегално држање и приказивање дивљих животиња.

Завод је предложио три стручна сарадника, на основу захтева надлежног Министарства, који ће координисати активности Завода везане за CITES конвенцију.

ПРИОРИТЕТНИ ТИПОВИ СТАНИШТА

Табела 12. Индикатори активности и носиоци посла.

Индикатори активности	Носиоци посла
Број активности везаних за успостављање NATURA 2000 мреже Број стручних надзора у еколошки значајним подручјима и издвојеним стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста Број нових издвојених полигона са стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста	Стручни сарадници унутрашњих организационих јединица: - Одељење за еколошку мрежу и биодиверзитет - Одељење за стручне послове и пројектне активности - Одсек за правне и опште послове - Одељење за природна заштићена добра

Законом су дефинисане основе за проглашење заштите типова станишта, као и Правилником о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување („Службени гласник РС", бр. 35/2010). У Додатку II и Додатку III наведени су за заштиту приоритетни типови станишта и мере заштите које треба примењивати у пракси. Заштита станишта строго заштићених и заштићених дивљих врста вршиће се и на основу Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС", бр. 5/2010; 47/2011, 32/2016 и 98/2016).

Активности из ове области обухватиће мултидисциплинарна истраживања са циљем картирања осетљивих, угрожених, ретких и за заштиту приоритетних типова станишта, као и присутних врста, изван и унутар заштићених подручја, уз спровођење стручног надзора, примену активних мера заштите, провођење мониторинга, а што се односи и на издвајање потенцијалних подручја за националну еколошку мрежу и мрежу полигона са стаништима строго заштићених и заштићених врста.

Приоритетне активности су:

- Заштита и унапређење остатака природних станишта (ливаде, пашњаци и трстици) у државној својини, која се као државно пољопривредно земљиште издају у закуп путем лицитације, а у иИС Завода су идентификовани као станишта строго заштићених и заштићених дивљих врста. Одрживо коришћење ових подручја ће се остварити јачањем сарадње са комисијама локалних самоуправа на територији АПВ за израду годишњих Програма заштите, уређења и коришћења државног пољопривредног земљишта, као и са надлежном инспекцијом за пољопривредно земљиште;

- Сакупљање података о традиционалним видовима коришћења простора (испаша, кошење, сеча трске, пчеларење и сл.), значајних за очување вредних и угрожених типова станишта (слатине, степе, пешчаре);
- Примена традиционалног свињарства на простору Босутских шума и Обедске баре, као мера очувања приоритетних типова станишта строго заштићених врста. То су иначе подручја у којима диверзитет станишта и врста зависи од традиционалног свињарства (жировања) које је тамо присутно дуже од миленијума.
- Идентификација нових просторних целина, посебно осетљивих, угрожених, ретких и за заштиту приоритетних типова станишта, као и процена њиховог стања и угрожености;
- Картирање станишта у оквиру нових и постојећих полигона, током редовних теренских активности Завода (издавање услова, стручни надзор и сл.).

Током наведених активности посебна пажња ће се посветити станишним типовима обухваћеним програмом NATURA 2000 на подручју АПВ, са посебним осврtом на фрагментисана слатинска, степска и пешчарска станишта.

Приоритетни типови станишта присутни у Србији дефинисани су у односу на одговарајуће резолуције Бернске конвенције и анексе Директиве о стаништима ЕУ. Теме из области очувања станишта захтевају мултисекторски приступ везан за прикупљање и обраду података, као и за комуникацију са различитим заинтересованим странама.

БИОМОНИТОРИНГ

Теме везане за дугорочно праћење стања и промена популација (биомониторинг) строго заштићених и заштићених дивљих врста (популација, дистрибуција, фенологија, екологија и угроженост) и њихових станишта, представљају вишегодишње активности, како би се на прави начин сагледали правци промена и интензитет, нарочито везано за промене величина популације и дистрибуције у времену и простору. Из тог разлога, у највећој мери се бирају врсте и станишта, који су били предмет праћења (мониторинга) током претходне деценије, с тим да су укључене и друге врсте и станишта у складу са савременом категоријом угрожености, актуелним антропогеним утицајима и природним процесима, укључујући и утицаје изазване климатским променама.

Табела 13. Индикатори активности и носиоци посла.

Индикатор активности	**Носиоци посла**
Број реализованих тема биомониторинга	Сарадници унутрашњих организационих јединица: - Одељење за еколошку мрежу и биодиверзитет - Одељење за стручне послове и пројектне активности - Одељење за природна заштићена добра

Како је успостављање еколошке мреже NATURA 2000 у складу са критеријума ЕУ један од најактуелнијих задатака заштите природе у Србији, активности мониторинга треба да допринесу њиховој реализацији, посебно кроз обједињавање података о дистрибуцији и величини популација циљних врста.

Теме из области биомониторинга у функцији очувања специјског диверзитета у највећој мери ће се односити на заштиту и праћење стања најугроженијих врста дивље флоре и фауне, њихових популација и станишта.

Приоритетне теме биомониторинга у 2023. години биће:

- Слатинска паламида (*Cirsium brachycephalum*)
- Банатски божур (*Paeonia officinalis subsp. banatica*)
- Јесењи зумбул (*Scilla autumnalis*)
- Кукурјак (*Erantis hyemalis*)
- Пешчарски мразовац (*Colchicum arenaria*)
- Пешчарска перуника (*Iris arenaria*)
- Орхидеје (фам. Orchidaceae)
- Панонски скакавац (*Acrida ungarica*)
- Црнка (*Umbra krameri*)
- Балонов балавац (*Gymnocephalus baloni*)
- Вијуни (фам. Cobitidae)
- Барски караш (*Carassius carassius*)
- Репати водоземци (Caudata)
- Барска корњача (*Emys orbicularis*)
- Велика дропља (*Otis tarda*)
- Степски соко (*Falco cherrug*)
- Крсташ (*Aquila heliaca*)
- Орао кликташ (*Clanga pomarina*)
- Обична траварка (*Saxicola rubetra*)
- Беловрата мухарица (*Ficedula albicollis*)
- Зимски цензус птица водених станишта (IWC)
- Зимски цензус птица грабљивица
- Колоније чапљи и вранаца
- Текуница (*Spermophilus citellus*)
- Бидоверзитет влажних станишта СРП „Обедска бара"
- Биодиверзитет шумских станишта Војводине
- Бидиверзитет остатака станишта Панонске шумо-степе

Свака од наведених тема захтева посебне методе праћења стања и промена (мониторинг) у складу са особеностима врсте и станишта, као и природних и антропогених утицаја на њих.

Посебан значај реализације појединих тема из области биомониторинга је тај што се њима могу вредновати резултати / ефекти предузетих активних мера заштите врста и

станишта, на основу чега ће се предлагати корекције тих активности или покретање нових. Резултати мониторинга такође могу указати на ургентност покретања одговарајућих активних мера заштите и управљања стаништима и врстама.

Теренски рад у оквиру реализације тема биомониторинга обављаће се у складу са стручним и материјалним капацитетима Завода. Потребно је издвојити минимално два посебна теренска дана у 2023. години за сваку тему, док ће се већина осталих активности на прикупљању података реализовати упоредо са обављањем других теренских обавеза Завода.

Сваку појединачну тему биомониторинга координисаће стручна особа у Заводу задужена за ту таксономску групу живог света, а у складу са потребама и могућностима, могу се повремено у рад на терену укључити и други сарадници. Сви стручни сарадници који су обучени да на терену препознају врсте обухваћене биомониторингом, треба да прикупљене информације проследе координатору теме и да помогну приликом убацивања тих подата у иИС Завода.

ЗАШТИТА ГЕОДИВЕРЗИТЕТА И ГЕОНАСЛЕЂА

Геодиверзитет у АПВ одликује се присуством великог броја значајних локалитета који су битни за сагледавање геолошке грађе и историјско-геолошког развоја литосфере у Панонској регији и Подунављу. У оквиру Инвентара објеката геонаслеђа Србије налази се 31 геолокалитет на подручју АПВ. Успостављање заштићених подручја представља једну од основних мера за ефикасну заштиту и очување геодиверзитета и објеката геонаслеђа.

И поред већег броја идентификованих објеката геонаслеђа од националног и међународног значаја, само мали број геолокалитета је самостално заштићен, углавном као споменик природе, док се велики део геолошког наслеђа налази унутар просторно већих заштићених подручја (национални паркови, паркови природе и резервати природе). Посебно су вредна подручја значајна за заштиту објеката геодиверзитета, која су стављена под заштиту на основу међународних уговора и иницијатива (Европска мрежа геопаркова и UNESCO Глобална мрежа геопаркова).

Табела 14. Индикатори активности и носиоци посла.

Индикатори активности	**Носиоци посла**
Број подручја / локалитета значајних за заштиту геонаслеђа, која су стављена под заштиту на основу националне легислативе Број идентификованих локалитета од значаја за заштиту геонаслеђа који се налазе на подручју АПВ Површина подручја значајних за заштиту објеката геодиверзитета у АПВ, која су стављена под заштиту на основу међународних уговора и иницијатива	Сарадници унутрашњих организационих јединица: - Одељење за природна заштићена добра и - Одсек за правне и опште послове

У 2023. години радиће се на реализацији следећих активности у области заштите и унапређења стања геонаслеђа у АПВ:

- наставак активности на заштити појединачних објеката геонаслеђа;
- наставак активности на ревизији инвентара објеката геонаслеђа у АПВ, што подразумева рад на библиографији о геонаслеђу АПВ, инвентаризацији објеката геонаслеђа, као и прављењу списка објеката геонаслеђа на основу постојећих инвентара (Инвентар објеката геонаслеђа Србије, списак објеката геонаслеђа Војводине (архива Завода) и друга научна и стручна документација);
- вредновање потенцијалних подручја за формирање геопаркова ради израде документације за номинацију у Европску мрежу геопаркова;
- наставак сарадње са надлежним институцијама у области заштите и очувања геодиверзитета и објеката геонаслеђа које се баве тематиком геонаслеђа (Завод за заштиту природе Србије, Природњачки музеј Београд, Рударско геолошки факултет Универзитета у Београду, Географски факултет Универзитета у Београду, Природно-математички факултет Универзитета у Новом Саду, Географски институт Јован Цвијић САНУ, Геолошки институт Србије и управљачи заштићених споменика природе);
- заштита објеката геонаслеђа који имају међународни значај и њихов упис у листу међународних значајних објеката у оквиру Европске асоцијације за конзервацију геонаслеђа – ProGEO;
- успостављање гео-стаза као модела презентације историје стварања терена;
- пружање помоћи и усмеравање активности управљача заштићених природних добара на уређењу, конзервацији и презентацији објеката геонаслеђа;
- израда и реализација програма за едукацију и подизање свести јавности, посебно школског узраста, у погледу геонаслеђа и његовог значаја у контексту одрживог развоја;
- успостављање сарадње са институцијама из окружења РС у циљу сарадње и размене искустава (нпр. Национални парк „Крка", Геопарк „Папук", Геопарк „Балатон", Геопарк „Идрија" и др.);
- Покретање иницијативе за успостављање Геопарка „Фрушка гора".

Стручни сарадници Завода пружаће помоћ управљачима и учествоваће у раду радних група именованих од стране надлежног Министарства у циљу израде законских и подзаконских аката, као и стратегија које за циљ имају заштиту и очување геодиверзитета и објеката геонаслеђа.

ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Задаци Завода у области заштите животне средине у 2023. години биће усмерени на прикупљање и анализу података о угрожавајућим факторима природе, као и на обављање других послова у очувању биодиверзитета, функционалности екосистема и квалитета екосистемских услуга, што доприноси ефикаснијем управљању заштићеним и осталим еколошки значајним подручјима, односно помаже у спречавању процеса деградације преосталих фрагмената природних и полуприродних површина еколошке мреже и издвојених станишта строго заштићених и заштићених дивљих врста у АПВ. У

том смислу, један од задатака представља даљи развој најбољих доступних решења за формирање и организацију функционалних заштитних зона, на начин који је прилагођен специфичним потребама одређених типова станишта, постојећим условима и околностима насталим као резултат антропогених утицаја.

Табела 15. Индикатори активности и носиоци посла.

Индикатор активности	Носиоци посла
Број издатих стручних основа и мишљења у поступку израде стратегија, планова, програма, студија, пројеката, као и за обављење радова и активности у животној средини.	Сарадници унутрашњих организационих јединица: - Одељење за заштиту животне средине и просторно планску документацију и - Одсек за правне и опште послове

Током 2023. године задаци у овој области биће усмерени на даље интегрисање принципа заштите и очувања природних вредности простора у стратешку, секторску, планску, пројектну и другу документацију, као и на проналажење одговарајућег компромиса између заштите подручја и социо-економског развоја. Распоред садржаја и обављање радова и активности у оквиру области потенцијалног утицаја угрожавајућих фактора на еколошки значајна подручја вршиће се на начин који је истовремено примерен потребама заштите природних вредности, од антропогених утицаја до потенцијала за одрживи развој на подручјима која припадају еколошкој мрежи.

У оквиру послова заштите животне средине на простору еколошке мреже неопходно је решавање бројних задатака, међу којима су: очување и унапређење квалитета животне средине; очување и заштита природних ресурса; заштита природних вредности од акцидената; израда процедуре поступања у случају удесних (акцидентних) ситуација ради спровођење мера превенције, приправности и одговора на удес.

ОЧУВАЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Унапређење базе података о угрожавајућим факторима у области непосредног и посредног утицаја на подручја значајна за очување биодиверзитета подручја еколошке мреже и мреже полигона са издвојеним стаништима. Вршиће се праћење стања животне средине у областима могућег утицаја угрожавајућих фактора на подручја еколошке мреже и мреже полигона, са проценом угрожености станишта и ефеката промена природних карактеристика.

Сарадња са надлежним институцијама ради прокупљања података, као што су Агенција за заштиту животне средине, Хидрометеоролошки завод, Завод за статистику, и др., допринеће да се кроз заједничко деловање прати стање животне средине, њене потенцијалне и постојеће угрожености, и планирање и предузимање мера за очување и унапређење животне средине.

ОЧУВАЊЕ И ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Заштита и стратешко, регионално и локално планирање

Интеграција заштите предеоне и биолошке разноврсности у изради регулативе, програма, просторних и урбанистичких планова, у процедури процене утицаја на животну средину и сл. Развој одговарајућих заштитних зона.

Учешће у изради планова озелењавања ради очувања и заштите биодиверзитета, квалитета ваздуха, воде и земљишта, ограничавања процеса водне и еолске ерозије.

Учешће у изради планова/програма очувања биодиверзитета аграрних система, традиционалних пољопривредних система, коришћења државног пољопривредног земљишта и добре пољопривредне праксе.

Унапређење мера за развој одрживих видова туризма у плановима управљања заштићеним подручјима и друге активности усмерене на примену принципа одрживог развоја.

Израда програма едукације и учешће у примени добре праксе одрживих видова коришћења простора.

Заштита и коришћење земљишта

Унапређење и ажурирање базе података о намени и коришћењу земљишта у зони непосредног и посредног утицаја на заштићена подручја и примена аналитичких техника у њиховој обради.

Унапређење географског информационог система за потребе управљања еколошки значајним подручјима, у правцу размене података са РГЗ-ом, геопортал, општински ГИС који се односи на планску документацију.

Израда програма едукације, са приоритетом на корисницима земљишта, у циљу промовисања заштите предела и њиховог значаја у контексту одрживог развоја.

Заштита и коришћење вода

Употреба доступних података са географског информационог система (ГИС) који представља платформу за размену георефернцираних просторних података између институција са територије АП Војводине, конкретније података о сливним подручјима корисника вода, ради управљања водним режимом на еколошки значајним подручјима. Овоме доприноси и информација да је Завод активно учествовао у току израде и достави података за потребе План управљања водама на територији Републике Србије 2021-2027, чиме се очекује интензивнија сарадња у овој области.

Учешће у развоју праћења водног режима у обухвату сливних површина заштићених подручја, ради предлагања и спровођења мера заштите и постизања доброг еколошког статуса вода.

Израда едукативних садржаја и учешће у примени принципа заштите природе у области интегралног управљања водама.

Учешће у пројектима везаним за одбрану од поплава у циљу укључивања делова заштићених подручја као привремених ретензија вода.

Иницијација и учешће у ревизији старих планова и пројеката из области водопривреде у циљу усаглашавања са потребама заштите природе.

Енергетски ресурси и очување биодиверзитета

Учешће у активностима везаним за обновљиве изворе енергије, односно одрживог коришћења енергије ветра, соларне енергије, биомасе и хидроенергије.

Развој едукативних садржаја у вези одрживог коришћења биомасе за енергетске потребе, у складу са потребама очувања биодиверзитета.

Посебне активности

Примена методологије за процену угрожености подручја у зони непосредног и посредног утицаја на осетљива подручја. Учешће у радној групи за израду Уредбе о оцени прихватљивости за еколошку мрежу.

IV САРАДЊА СА СТРУЧНИМ И НАУЧНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА У ЗЕМЉИ И ИНОСОТРАНСТВУ

У остваривању ове области свога деловања, Завод ће у 2023. години тежити испуњењу:

Мисије: Ефикасна заштита природе у прекограничном контексту и контексту националног коришћења међународних искустава, у складу са законодавством РС, међународним конвенцијама и правним тековинама ЕУ.

Визије: Очувана природа, обезбеђено несметано одвијање природних процеса, спречено нестајање биљних и животињских врста и успостављен повољни ниво суживота људи и природе на подручју Војводине, те лидерска позиција у међународној сарадњи у заштити природе у АПВ.

Главног циља: Завод ће учествовати у формирању пратнерстава и пријава пројектних предлога у складу са динамиком отварања позива за њихове предлоге.

Претпоставке за реализацију пројектних активности у овом програму су људски и финансијски капацитети.

У погледу финансијских капацитета, за реализацију међународне сарадње и међународних пројеката потребно је сагледати следеће аспекте:

- удео Завода у суфинансирању пројеката (обезбедити обавезни део учешћа Завода у пројектном буџету у складу са потписаним уговором у циљу реализације пројектних активности, обавезан код већине пројеката);
- механизме предфинансирања оних пројеката код којих се пројектна средства не уплаћују авансно;
- кохерентно финансијско-административно управљање међународним пројектима.

На основу искуства из претходног програмског периода, у реализацији пројектних активности у 2023. години, неопходна је тесна сарадња са Покрајинским секретаријатом за урбанизам и заштиту животне средине и Покрајинским секретаријатом за финансије.

МЕЂУНАРОДНИ ПРОЈЕКТИ

Табела 16. Индикатори активности и носиоци посла.

Индикатори активности	Носиоци посла
Број уговорених међународних пројеката Број пројеката у којима је Завод корисник Број пројеката у којима је Завод придружени стратешки партнер	Сарадници унутрашњих организационих јединица: - Одељење за стручне послове и пројектне активности - Остали сарадници у зависности од врсте пројекта

УГОВОРЕНИ ПРОЈЕКТИ

1) Назив пројекта: Conservation of the eastern imperial eagle by decreasing human-caused mortality in the Pannonian Region – Заштита орла крсташа смањивањем моталитета који узрокују људи у Панонском Региону - **PANNONEAGLE** (LIFE15 NAT/HU000902)

Назив буџетског програма у оквиру кога је предлог поднет: LIFE Nature and Biodiversity
Водећи партнер: MME – BirdLife Hungary
Партнер: Покрајински завод за заштиту природе
Државе у оквиру којих се остварује партнерство: Чешка, Словачка, Мађарска, Аустрија и Србија.
Период реализације: 1.10.2016. – 31.03.2023. године (првобитно је предвиђено да ће пројекат трајати до 31.12.2022. године, али је одлуком управљачких тела продужен, без промене буџета).

2) Назив пројекта: Protecting and restoring ecological connectivity in the Mura-Drava-Danube river corridor through cross-sectoral cooperation (Очување и обнова повезаности у речном корирору Мура-Драва-Дунав путем међусекторске сарадње) (**LifelineMDD**)

Назив буџетског програма у оквиру кога је предлог поднет: Interreg Danube Transnational Programe
Земља/земље у оквиру којих се остварује партнерство: Аустрија, Мађарска, Словенија, Хрватска, Србија.
Водећи партнер: World Wide Fund for Nature Austria-WWF Austria
Период реализације: 1.7.2020. – 31.12.2022. године.
Све активности су завршене током 2022. године, а током 2023. године уследиће преостале рефундације и повратак средстава у буџет АП Војводине.

ПРОЈЕКТИ КОЈЕ ЗАВОД ПРАТИ И ПОДРЖАВА КАО ЗАИНТЕРЕСОВАНА СТРАНА

1) Назив пројекта: Preparing FIAWay 2 Works in the Rhine-Danube Corridor" Државе у оквиру којих се реализује партнерство: Србија і Хрватска.

Финансијер: Европска унија
Водећи корисник: Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, Дирекција за водне путеве „Пловпут".
Статус Покрајинског завода за заштиту природе: запослени Завода су чланови Форума заинтересованих страна у оквиру реализације пројекта.

ПРОЈЕКТИ КОЈЕ ЗАВОД РЕАЛИЗУЈЕ У ОКВИРУ УГОВОРЕНИХ ОБАВЕЗА НА ПРИНЦИПУ СТРУЧНЕ УСЛУГЕ

1) Назив пројекта: Danube Wild Island Habitat Corridor (LIFE WILDisland)

Назив буџетског програма: LIFE Programme

Финансијер: ЈП „Војводинашуме", Петроварадин
Период реализације: октобар 2022 – јун 2027. године
Циљ пројекта: Пројектом је планирана спонтана обнова природне вегетације на острвима РС084 и РС085, која се налазе између реке Дунав и Мишвалдског Дунавца у СРП „Горње Подунавље". Обнова ће се реализовати измуљењем бочних канала, који спајају Дунав и Мишвалдски Дунавац и тиме изолују острва.
Покрајински завод за заштиту природе врши мониторинг и анализу биодиверзитета пре и након извршених радова са предлогом мера на управљању тим стаништима.

ПРИЈАВЉЕНИ ПРЕДЛОЗИ ПРОЈЕКАТА

1) Назив пројекта: **Lakes and Reservoirs in the Danube River Basin – LAREDAR**

Финансијер: Европска унија, INTERREG Danube Region Programme 2021-2027
Водећи партнер: Директорат за воде округа Средње Тисе (Мађарска).
Статус Завода: партнер
Циљ предложеног пројекта је развој побољшане и одрживе транснационалне платформе за смањење ризика од поплава у сливу реке Дунав у оквиру транснационалне сарадње засноване на јединственој ГИС бази података и разрађеном Стратешком документу. Основ за процену и управљање поплавама представља истраживање плавних подручја, одсечених рукаваца, брана и акумулација у целом сливу реке Дрине и идентификовање потенцијалних проблема који су у вези са Директивом ЕУ о поплавама. Предлог пројекта послат је на први позив у оквиру INTERREG Danube Region Programme 2021-2027 у новембру 2022.

2) Назив пројекта**: InTraWet – Integrated transnational approach in improvement of water and sediment monitoring and management of wetlands in the Danube River Basin**

Државе у оквиру којих се реализује партнерство: Србија, БиХ, Бугарска, Мађарска, Хрватска. Румунија
Финансијер: Европска унија, INTERREG Danube Region Programme 2021-2027
Статус Покрајинског завода за заштиту природе: придружени партнер.
Концепт пројекта је 21.11. предат по позиву за достављање предлога пројеката.

3) Назив предложеног пројекта: **Transnational and Transboundary Green Management of Danube Herat Ecocorridor: buffer zones connectivity for climate change mitigation and enhancement of ecosystem services - DHeart**

Финансијер: Европска унија, INTERREG Danube Region Programme 2021-2027
Водећи партнер: Пољопривредни факултет у Београду
Статус Покрајинског завода за заштиту природе: придружени партнер.
Главни циљ предложеног пројекта је предлагање хармонизованог интердисциплинарног, одрживог и биоетичког документа (Стратешке смернице) за повезивање заштитних станишта („buffer habitats") и њихово даље управљање у региону средњег дела тока Дунава („Срце Дунава") ради дугорочног опстанка и отпорности на негативне антропогене факторе и климатске промене. Предлог пројекта послат је на први позив у оквиру INTERREG Danube Region Programme 2021-2027 у новембру 2022.

4) Назив пројекта: **EU for Green Agenda in Serbia: Protecting and investing in biodiversity and water for enhanced climate resilience**

Државе у оквиру којих се реализује партнерство: Србија
Финансијер: Шведска агенција за међународни развој
Имплементирајући партнер: UNDP Country Office Serbia
Током августа, септембра и октобра Завод је учествовао у конципирању пројекта. Завршни предлог пројекта предат је планираном финансијеру на одлучивање.

5) Назив пројекта: **Restoration of wetland complexes as life supporting systems in the Danube Basin - Restore4Life**

Финансијер: Европска унија, HORIZON-MISS-2022-OCEAN-01
Водећи партнер: Универзитет у Букурешту
Статус Завода: пројектни партнер
Циљ предложеног пројекта Restore4Life је приказ вишеструке социо-економске користи коју генерише холистички и трансдисциплинарни приступ за обнову слатководних и приобалних мочвара у сливу Дунава, што ће допринети новој плаво-зеленој инфраструктури која подржава регионалну отпорност и ублажавање утицаја климатских промена. Коришћењем четири (4) демонстрациона места и шест (6) локација за мониторинг на подручју слива реке Дунав, показаће се да ће повећање пружања кључних екосистемских услуга (као што су задржавање воде и загађивача, везивање угљеника и туристичке могућности, као и побољшана отпорност станишта зависних од воде) довести до вишеструких друштвено - економских синергија које такође пружају могућности за одрживо пословање и инвестиције. Предлог пројекта послат је на први позив у оквиру INTERREG Danube Region Programme 2021-2027 у октобру 2022.

У оквиру позива за достављање предлога пројеката Interreg – IPA Програма прекограничне сарадње Румунија-Србија, Завод ради на припреми пројеката са националним парковима на простору Баната у Румунији ("Parcului National Cheile Nerei - Beusnita", "Parcul Național Semenic-Cheile Carașului").

Осим наведених категорија пројеката, Завод ће, у складу са динамиком објава појединих позива, учествовати у формирању додатних партнерстава и пројектних предлога, у складу са дефинисаним приоритетима. Током 2022. године остварени су прелиминарни разговори и у вези са конципирањем предлога пројеката за Програм прекограничне сарадње „Мађарска-Србија" 2021-2027. са Националним парком „Кишкуншаг", а евентуално конципирање предлога пројекта очекује се током 2023. године. Током 2022. године остварени су и прелиминарни разговори са Националним парком „Кереш-Марош" у циљу евентуалног конципирања предлога пројекта заштите велике дропље, такође у 2023 години..

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

Табела 17. Индикатори активности и носиоци посла.

Индикатори активности	**Носиоци посла**
Број међународних организација са којима је остварена сарадња Број активности на спровођењу међународних конвенција и програма	Сарадници унутрашњих организационих јединица: - Одељење за стручне послове и пројектне активности - Остали сарадници у зависности од врсте пројекта

Сарадња са Светском унијом за заштиту природе (IUCN)

Завод је члан Међународне уније за заштиту природе од 2011. године, а налази се на подручју за које је територијално надлежна Канцеларија за источну Европу и централну Азиу (IUCN ECARO), са седиштем у Београду. Од погодности које је Завод користио или још увек користи у смислу сарадње са овом организацијом, најзначајније су експертска помоћ и прилика за учешће у програмима и пројектима. Потребно је да се интензивирају могућности условљене чланством. Ипак, будући да је у неким аспектима профил ове организације у смислу пријављивања за позиве за достављање предлога пројеката такав да је IUCN експертска организација која пледира да буде у улози реализатора пројекта, у неким аспектима и код истог донатора као и Завод, потенцијално партнерство са овом организацијом у 2022. години биће остварено у складу са конкретном ситуацијом.

Сарадња са Светским фондом за природу (WWF)

Активности Светског фонда за природу у Србији покрива канцеларија „WWF Adria". Сарадња са Светским фондом за природу одвијаће се пре свега на пословима промоције и заштите Резервата биосфере „Бачко Подунавље" и Прекограничног резервата биосфере „Мура-Драва-Дунав" у пет држава.

Сарадња са организацијом EURONATUR

Дугогодишња сарадња Завода са организацијом „EURONATUR", са седиштем у Немачкој, наставиће се и током 2023. године кроз:

- Активности у оквиру Мреже заштићених подручја у сливу реке Саве - SAVAPARKS NETWORK, чији је Завод члан;
- Учешће у припреми и реализацији заједничких пројеката са EURONATUR и у оквиру SAVAPARKS NETWORK;
- Размену искустава и информација.

Сарадња са Центром за еколошка истраживања Мађарске академије наука

Наставак сарадње на тему улоге традиционалног пашарења у очувању биолошке разноврсности Панонског региона, као и других тема из области заштите природе, кроз заједничке програмске и промотивне активности и учешће на скуповима у иностранству, као и заједничким теренским радом.

Сарадња са Републичким заводом за заштиту културно-историјског и природног насљеђа Републике Српске

У 2023. години наставиће се вишегодишња сарадња са Републичким заводом за заштиту културно-историјског и природног насљеђа Републике Српске са седиштем у Бања Луци. Основа сарадње су писмене иницијативе Републичког завода из Републике Српске из 2018 и 2020. године, везане за стручну помоћ у истраживању и заштити фауне птица Националног парка „Козара" и Заштићеног станишта „Громижељ", у функцији успешнијег праћења стања природних вредности и планирања / предузимања одговарајућих мера очувања станишта и врста. Планирано је неколико посета тим заштићеним подручјима у Републици Српској, уз тесну сарадњу са Републичким заводом из Бања Луке, као и посета подручју Подрињa, које има велики утицај на Посавину и вредна заштићена подручја у том делу АПВ. Планира се помоћ на унапређењу заштите заштићених подручја „Громижељ" код Бијељине и „Тишина" код Шамца. Размотриће се могућност учешћа у заједничким пројектима, посебно везаним за успостављање еколошке мреже на подручју Републике Српске. Организоваће се и учешће на годишњим скуповима управљача заштићених подручја Републике Српске, као и посете другим заштићеним подручјима.

СПРОВОЂЕЊЕ МЕЂУНАРОДНИХ КОНВЕНЦИЈА И ПРОГРАМА

Активности на спровођењу конвенције о заштити влажних станишта (Рамсарска конвенција)

Завод ће активно учествовати у испуњавању нових РИС докумената (Ramsar Site Information Sheet), везаних за поједина Рамсарска подручја на територији АПВ, у сарадњи са надлежним Министарством. У фокусу ће бити подручја која су проглашена по тој конвенцији у другој половини 20. века (Обедска бара, Лудашко језеро и Стари Бегеј-Царска бара). Суделовање у организацији обележавања међународног дана Рамсарске конвенције, 2. фебруара, у сарадњи са бројним партнерима. Такође Завод ће организовати промоције и активности на јачању свести јавности, везано за вредности влажних подручја и неопходности њиховог очувања кроз сарадњу са бројним организацијама, институцијама и појединцима.

Активности на спровођењу међународне конвенције о заштити европске дивље флоре и фауне и природних станишта (Бернска конвенција)

Завод је у претходном периоду био ангажован од стране Министарства заштите животне средине у активностима на спречавању илегалног убијања птица, нарочито тровања, у вези са чиме су развијене бројне препоруке, стратегије, партнерства и синергије на међународном нивоу. У 2023. години тај рад ће бити настављен, посебно имајући у виду пажњу секретаријата Бернске конвенције усмерену на органе и организације у Србији у вези реаговања у случајевима тровања дивљих птица. Представник Завода биће ангажован као члан Надзорног одбора пројекта BalkanDetoxLIFE (LIFE19 GIE/NL/001016) чија је главна тема наставак борбе против илегалног убијања животиња.

Активности на спровођењу конвенције о заштити миграторних врста дивљих животиња (Бонска конвенција)

Завод је учествовао у активностима које се тичу приступања Меморандуму о разумевању за заштиту и управљање средњеевропске популације велике дропље (*Otis tarda*), будући да је РС приступила овом Меморандуму у оквиру Бонске конвенције. У 2023. години потребно је интензивирати активности унутар овог Меморандума, а у координацији са надлежним Министарством и управљачем СРП „Пашњаци велике дропље", у циљу успешније заштите јединки велике дропље и њихових станишта значајних за репродукцију и исхрану. Посебан акценат ће бити стављен на унапређењу управљања подигнутом заштитном оградом за велику дропљу и стаништима унутар и око ње, као и на редукцији предатора велике дропље у заштићеном подручју.

Активности на спровођењу међународне конвенције о трговини заштићеним врстама (Cites конвенција)

Завод је редовно учествовао у експертским радионицама организованим у склопу спровођења CITES конвенције у претходном програмском раздобљу. Очекује се наставак сарадње са овом канцеларијом у 2023. години, као у смислу поступања у случајевима спровођења CITES конвенције на националном нивоу, тако и у смислу сарадње на међународном нивоу са циљем боље опремљености, повећаног знања и адекватног реаговања у случајевима кршења конвенције и релевантне домаће легислативе.

Активности на спровођењу конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине (Архуска конвенција)

Архуска конвенција је усвојена 25.06.1998. године, на IV Конференцији „Животна средина за Европу" у граду Архусу (Данска). Народна скупштина Републике Србије усвојила је Закон о потврђивању Конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине (ратификована Архуска конвенција) 12.05.2009. године („Сл. Гласник РС – Међународни уговори", бр. 38/09). Одредбама члана 74. Устава Републике Србије („Сл. Гласник РС", бр. 98/06), дефинисано је да свако има право на здраву животну средину и на

благовремено и потпуно обавештавање о њеном стању, да је свако, а посебно Република Србија и аутономна покрајина, одговоран за заштиту животне средине, као и то да је свако дужан да чува и побољшава животну средину.

Као међународни инструмент заштите животне средине ова конвенција садржи три групе правила која се односе на: право грађана на доступност информација; право грађана да учествују у доношењу одлука о животној средини; права на правну заштиту случају када су претходна два права повређена.

У свом раду Завод активно примењује начела и принципе дефинисане Конвенцијом.

Спровођење правних тековина европске уније у области животне средине и сарадња у оквиру преговарачког поглавља 27

Представници Завода ће узети активно учешће у радним групама на националном нивоу везаним за преговарачко поглавље 27, а пратиће и рад „Коалиције 27" формиране од стране групе удружења грађана.

Међународна сарадња на програмима међународно значајних подручја (IBA, IPA и PBA)

Након издавања националне монографије о значајним подручјима за птице у Србији (2009), наставак сарадње са партнерством BirdLife International, током 2023. године ићи ће у правцу примене нове (четврте) фазе мреже IBA подручја у Србији, која је озваничена од стране BirdLife International у октобру 2020. године. У односу на IPA и PBA подручја на територији АПВ, радиће се на њиховом очувању, уз одговарајући мониторинг, уз евентуално покретање поступка ревизију њихових граница.

ПРОГРАМ УНЕСКО „ЧОВЕК И БИОСФЕРА" (MAB)

Резерват биосфере „Мура-Драва-Дунав у пет држава" проглашен је одлуком Унеска 15.9.2021. године. Предлагач номинације из РС је Министарство заштите животне средине, а она је израђена уз подршку и помоћ Националне комисије Републике Србије за сарадњу са UNESKO, Националног MAB комитета и Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине. Завод ће у 2023. години узети учешћа у реализацији активности у координацији са Министарством заштите животне средине и Националном комисијом за сарадњу са Унеском, настављајући праксу коришћења могућности умрежавања учествовањем на радионицама које организује Унеско.

ПРЕКОГРАНИЧНИ РЕЗЕРВАТ БИОСФЕРЕ "МУРА-ДРАВА-ДУНАВ У ПЕТ ДРЖАВА"

Завод ће током 2023. године, заједно са Министарством заштите живоне средине, бити домаћин председавања Надзорном телу „Прекограничног резервата биосфере „Мура-Драва-Дунав" у пет држава. Са Министарством постоји начелан одговор да се токо пролећа одржи састанак са заинтересованим странама, а 3.11.2023. седница Надзорног тела и прослава другог Међународног дана резервата биосфере.

КУЛТУРНИ ПРЕДЕО БАЧА

Завод ће наставити са учешћем у активностима Фондације за управљање културним пределом Бача, Управном одбору Фондације, научним скуповима везаним за тему културног предела Бача и у многим другим планираним активностима.

РЕЗЕРВАТ БИОСФЕРЕ "БАЧКО ПОДУНАВЉЕ"

Табела 18. Индикатори активности и носиоци посла.

Индикатор активности	**Носиоци посла**
Број реализованих активности у Резервату биосфере „Бачко Подунавље"	Сарадници унутрашњих организационих јединица: - Одељење за стручне послове и пројектне активности - Остали сарадници у зависности од пројекта

Мисија и визија: Приликом уписа Резервата биосфере "Бачко Подунавље" (у даљем тексту: РББП) на Светску листу резервата биосфере 2017. године, Завод се као координатор обавезао да ће радити на имплементацији свих његових функција и да ће помоћи да локалне заједнице искористе РББП као шансу за одживи развој.

Кључна мисија Завода је да кроз своју основу делатност, сарадњу са управљачима заштићених подручја у РББП, удружењима грађана и јединицама локалне самоуправе, развије пројекте на свим нивоима и подигне препознатљивост и видљивост РББП и стави његове функције и потенцијал, кроз одрживе активности, свима на располагање.

Визија за имплементацију три функције РББП:

- валоризација и заштита природних вредности, посебно биодиверзитета; интеграција функцију заштите у развојне програме; развој интегралног управљања водама;
- одрживи развој кроз развијање руралног туризма, брендирање производа, повећање животног стандарда локалних заједница, спровођење пројеката и обезбеђивање финансија за реализацију иновативних решења;
- логистичка подршка кроз едукацију, радионице, промоцију, организовање мреже едукативних центара; прекогранично и локално секторско умрежавање; стварање јединствене базе података; размену знања и искустава међу сеоским срединама.

Активности у резервату биосфере „Бачко Подунавље"

Током 2023. године Завод ће у РПБП реализовати пре свега активности у оквиру имплементације међународних пројеката и истраживања биодиверзитета.

Повећање видљивости и нивоа информисаности

Повећање видљивости РББП на локалном, националном и међународном нивоу један је од важних циљева његовог функционисања, јер без добре видљивости његов потенцијал ће остати неискоришћен.

Истицање значаја и подизање капацитета функције заштите

Резерват се заснива на функцији заштите, која обухвата очување генетских ресурса, врста, екосистема и предела; функцији развоја, која се односи на омогућавање одрживог економског и друштвеног развоја и функцију подршке, која обухвата демонстрационе пројекте, обуку и образовање из области животне средине, те истраживања која су повезана са локалним, националним и глобалним питањима заштите и одрживог развоја. Свака од поменутих функција је значајна карика која чини нераскидиви ланац одрживог функционисана Резервата. Из тог разлога је неопходно континуирано истицати и подизати капацитете све три функције Резервата у циљу постизања њиховог максималног ефекта.

Укључивање шире локалне заједнице у функционисање и управљање

Координациони савет РББП основан је 24. 01. 2018. Године, ради укључивања заинтересованих страна у планирање и управљање. Представља извршно тело које је одговорно за целокупно планирање и управљање. Чланство обухвата председавајућег и 17 представника главних заинтересованих страна испред цивилног сектора, јединица локалних самоуправа, заштићених подручја, академске заједнице и приватног сектора. Почетни задаци Координационог света су били да: а) развије дугорочну визију за РББП која је заједничка за већину заинтересованих страна; б) преиспита постојећи план управљања СРП „Горње Подунавље" у циљу додавања дела који се бави Резерватом биосфере. Од проглашења РББП 2017. године, формиран је форум заинтересованих страна општине Бачка Паланка и Парка природе "Тиквара". Неопходно је да се у 2023. години одржи једна седница Савета.

Прилагођавање постојећих планова управљања заштићених подручја

Израдом средњорочног програма управљања за РББП уочена је потреба прилагођавања постојећих планова управљања заштићеним подручјима, како би се створила снажнија и боље функционална мрежа заштићених подручја. Прилагођавање је потребно урадити приликом њихове ревизије или нове израде, како би се остварио бољи проток информација између управљача заштићених подручја, што би као резултат имало синергију и успешнију имплементацију све три функције РББП.

САРАДЊА СА ИНСТИТУЦИЈАМА, ОРГАНИЗАЦИЈАМА И АСОЦИЈАЦИЈАМА У СРБИЈИ

Завод ће током 2023. године наставити сарадњу са бројним државним институцијама, пре свега са Покрајинским секретаријатом за урбанизам и заштиту животне средине и Заводом за урбанизам Војводине, као и са Заводом за заштиту природе Србије, Министарством заштите животне средине, Градском управом за заштиту животне средине Града Новог Сада, као и са другим локалним самоуправама на територији АПВ.

Наставиће се сарадња са стручним и научним институцијама, удружењима цивилног сектора која се баве животном средином, као и другим заинтересованим субјектима.

Посебно ће се обратити пажња унапређењу сарадње са управљачима заштићених подручја на територији АПВ, нарочито онима који управљају подручјима од посебног националног и међународног значаја. Управљачима ће се помагати у реализацији активности и пројеката на очувању и унапређењу природних вредности.

Табела 19. Индикатори активности и носиоци посла.

Индикатор активности	**Носиоци посла**
Број институција, организација и асоцијација са којима је остварена сарадња	Сарадници свих унутрашњих организационих јединица Завода

Осим горе поменутих, посебно се у наставку наглашава сарадња са следећим партнерима:

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде

Покрајински завод за заштиту природе и Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Управа за пољопривредно земљиште наставиће сарадњу и у 2023. години на основу споразума из 2021. године. Радиће се на унапређењу дигиталних апликација од заначаја за уређење, заштиту и коришћење пољопривредног земљишта у државној својини, а посебно за спровођење поступка давања у закуп и на коришћење пољопривредног земљишта у државној својини и за успостављање режима заштите на заштићеним подручјима.

У оквиру развоја међуинституционалне сарадње, а након размотрених потреба и могућности, склопљен је Споразум о сарадњи (број 04028-2049 од 07.07.2021. године) између Завода и Управе за пољопривредно земљиште. Споразум дефинише оквир који омогућује савремен начин размене података и доприноси остваривању циљева у заштити природе и од значаја за уређење, заштиту и коришћење пољопривредног земљишта у државној својини, а посебно за спровођење поступка давања у закуп и на коришћење пољопривредног земљишта у државној својини. Поштујући споразум, од Завода према Управи пружени су просторни подаци о заштићеним подручјима (заштићеним актом и у поступку заштите) и стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста, док су од Управе према Заводу пружени просторни подаци о издатим/за издавање и датим на коришћење пољопривредно земљиште у државној својини.

Покрајински завод за заштиту споменика културе

Покрајински завод за заштиту споменика културе координира активности везане за уписивање културног предела Бача са окружењем на UNESCO Листу Светске природне и културне баштине. Ангажовани су Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе са верским заједницама, Покрајински завод за заштиту

споменика културе и Завод учествују у процесу номинације "Културни предео Бача" кроз процесе истраживања, мере заштите и популаризацију културног предела.

Пољопривредни факултет Универзитета у Новом Саду

На основу заједнички утврђених интереса Завода и Пољопривредног факултета Универзитета у Новом Саду - Департмана за уређење вода, наставиће се сарадња у 2023. години, која подразумева размену искустава на пољу научних и стручних информација и литературе, рад на пројектима везаним за заштиту и очување природних добара и природе, учешће на научним и стручним скуповима, као и друге активности од заједничког интереса.

Природно-математички факултет Универзитета у Крагујевцу

Покрајински завод за заштиту природе и Природно-математички факултет, Универзитета у Крагујевцу, на основу уговора од 2021 – 2023. године, наставиће сарадњу у смислу размене искустава на пољу научних и стручних информација и литературе, рад на пројектима везаним за заштиту и очување природних добара и природе, учешће на научним и стручним скуповима, као и друге активности од заједничког интереса.

Институт за проучавање лековитог биља „др Јосиф Панчић"

Сврха је развијање сарадње у области заштите и одржања генофонда угрожених лековитих и ароматичних биљних (ЛАБ) врста са стаништем на подручју Војводине, која је од заједничког интереса за Институт и Завод.

Развој и спровођење активности реализоваће се договорно и по могућству заједничким учешћем Института и Завода, на следеће начине: учешћем у актиивностима на научно-истраживачкој и стручној проблематици заштите угрожених ЛАБ врста; учешћем у обради и публиковању резултата заједничких истраживања; учешћем у организацији заједничких научних и стручних манифестација из дате области; учешћем у припреми и у раду на пројектима из дате области.

Универзитет у Новом Саду, академија уметности

Сарадња између Покрајинског завода и Академије уметности у Новом Саду усмерна је на област образовања и стручног усавршавања конзерватора. Сарадња ће се одвијати кроз подршку у реализацији практичног дела наставе, као и реализацији стручне праксе студената и стручну подршку у изради мастер радова који као тему имају предмете који се могу повезати са активностима Покрајинског завода за заштиту природе.

Електромрежа Србије (ЕМС)

У складу са заједничким активностима оствареним у претходној деценији, Завод планира наставак стратешке сарадње са ЕМС, пре свега кроз реализацију Споразума о сарадњи којим се омогућава постављање нових металних (алуминијумских) кутија за

гнежђење степског сокола (*Falco cherrug*) на високонапонске далеководе тима „јела „ и „портал", на подручју АПВ. Други важан сегмент сарадње је одржавање и санирање раније постављених 100 дрвених платформи за гнежђење степског сокола, као и 30 алуминијумских кутија, пре свега кроз њихово додатно учвршчивање на стубовима далековода уколико је потребно и кроз постављање прикладне подлоге – итисона и досипање шљунка на дно кутије. У 2023. години потребно је обилазити сва вештачки постављена гнезда на далеководима и пратити заузетост од стране степског сокола и успешност репродукције, што је дефинисано у овом програму у поглављу везаном за мониторинг. Резултати ће се користити за вредновање ефикасности предузетих мера активне заштите, као и за издавање решења о условима заштите природе за подизање нових ветропаркова, соларних паркова, реконструкцију и одржавање далековода, као и за друге намене. Током реализације активности пратиће се стање и других значајних врста које користе далеководе (соко ластавичар *Falco subbuteo,* ветрушка *Falco tinnunculus*, мишар *Buteo buteo* и гавран *Corvus corax*). Активности ће се реализовати у тесној сарадњи са ЕМС и Друштвом за заштиту и проучавање птица Србије, у складу са потписаним документом „Споразумом о сарадњи на реализацији заштите степског сокола", за период 2020-2023. године.

ЈВП „Воде Војводине"

Према потписаном споразуму из 2021. године, ЈВП „Воде Војводине" и Завод ће остварити сарадњу кроз размену података у циљу ефикаснијег обављања послова из делатности Споразумних страна, а посебно за спровођење радова и активности на управљању водама усклађених са мерама очувања природних вредности посебно заштићених подручја и еколошке мреже, сарадњу на националном и међународном нивоу, као и на ефикаснијем управљању водама и одржавању и управљању водним објектима са циљем очувања биолошке разноврсности.

Покрет горана Сремске Митровице

Покрајински завод за заштиту природе на основу споразума из 2021. године је успоставио сарадњу са Покретом горана Сремске Митровице на пољу унапређења мониторинга биодиверзитета у заштићеним природним подручјима, коришћењем развијеног система за мониторинг – Водича за мониторинг биодиверзитета. Завод ће у будућем периоду управљачима заштићених природних добара на подручју Војводине препоручивати коришћење Водича за основни мониторинг биодиверзитета.

Ветеринарска амбуланта „Дарвин"

Покрајински завод за заштиту природе и ВА „Дарвин" наставиће сарадњу у 2023. години у циљу реализације заједничких активности на пољу заштите и добробити строго заштићених и заштићених врста дивљих животиња, са акцентом на хитне интервенцију у смислу санирања повреда и лечења, дијагностике и хируршких интервенција.

Зоо врт Палић

Наставак континуиране сарадње на збрињавању живих јединки строго заштићених и заштићених дивљих врста животиња, којима је неопходна одговарајућа нега и надзор.

Научни институт за ветеринарство - Нови Сад и Факултет ветеринарске медицине - Београд

Наставиће се сарадња на анализи лешева строго заштићених и заштићених дивљих врста животиња, ради утврђивања узрока угинућа, што је од посебног значаја за даље поступање у поступку откривања прекршилаца. Прикупљаће се и брисеви са живих јединки строго заштићених и заштићених дивљих врста животиња, које буду у поступку збрињавања, а за потребе вирусолошких анализа.

Удружења цивилног сектора у области заштите природе

Завод ће дати подршку и учествовати у програмима и активностима еколошких и студентских удружења, као што су: Друштво за заштиту и проучавање птица Србије, Покрет горана Војводине, ГИД „Бранислав Букуров", Млади истраживачи Србије, Волонтерски Сервис Србије, Новосадски културни центар, „ГЕА" из Вршца, Еколошко удружење „Arkus" из Бачке Тополе, Удружење љубитеља природе „Riparia" из Суботице, Удружења грађана „Зелени поглед" из Купинова, Удружење грађана „Подунав", као и других организација које се баве заштитом природе.

V ОДНОСИ С ЈАВНОШЋУ И ПРОМОТИВНО-ЕДУКАТИВНА ДЕЛАТНОСТ

Активности Завода везане за промотивно-едукативну делатност, током 2023. године биће усмерене ка јачању присуства у јавности, уз развој промотивних и едукативних садржаја у функцији подизања нивоа свести шире јавности о потреби заштите природе и њеног мудрог и одрживог коришћења. Јавност ће бити правовремено и објективно информисана о пословима заштите природе и стању природних вредности у АПВ, уз отворену, активну и двосмерну комуникацију са заинтересованим странама.

Како би се обезбедила подршка заинтересоване јавности за послове Завода на заштити природе, у планирању активности у области промоције и едукације у 2023. години полази се од основних програмских циљева и задатака. Посебна пажња посветиће се изложбеном простору Завода, са сталном поставком и повременим тематским изложбама, док ће интензитет посета зависити од развоја ситуације са пандемијом вируса Covid-19.

ПРОМОТИВНА ДЕЛАТНОСТ

Табела 20. Индикатори активности и носиоци посла.

Индикатори активности	**Носиоци посла**
Број постављених информација о активностима Завода на сајту и друштвеним мрежама Број наступа у медијима Број обележених значајних датума у области заштите природе и животне средине Број снимљених кратких документарних филмова о активностима Завода Број учешћа на сајамским и другим манифестацијама	Сарадници унутрашњих организационих јединица: - Одељење за правно финансијске и опште послове - сарадници других одељења у зависности од врсте активности

Завод ће организовати или учествовати у реализацији различитих манифестација и акција, промоција, изложби, предавања и других врста активности, којима се промовишу вредности природне баштине и неопходност очувања природе. У том циљу Завод ће радити на јачању партнерске сарадње са заинтересованим странама.

Завод ће организовати јавне презентације студија заштите подручја, публикација, филмске продукције, штампаних и електронских издања. Учествоваће у организацији и реализацији различитих манифестација. Промовисаће активности на збрињавању строго заштићених и заштићних јединки дивљих животиња, као и резултате пројеката и других активности Завода који се тичу заштите биолошке разноврсности и геонаслеђа.

Јавне презентације ће се организовати у просторијама Завода, у јединицама локалних самоуправа и код управљача заштићених подручја.

Уколико се понове специфичне околности услед пандемије вируса Ковид 19 Завод ће радити на даљем развијању презентације својих промотивних активности на интернету. У 2023. години вршиће се ажурирање и осавремењивање интернет странице Завода и обезбедити још активније присуство на друштвеним мрежама.

Припрема штампаних издања завода

У току 2023 године Завод планира да припреми и изда следећа штампана издања:

- Заштићени паркови Србије у коиздаваштву са Заводом за заштиту природе Србије;
- Брошура/књига о хербару Покрајинског завода за заштиту природе;
- Књига степски соко.

Обележавање значајних датума из области заштите природе и животне средине

Завод ће током 2023. године учествовати у обележавању значајних датума из области заштите природе и животне средине, као и из других сродних области чије обележавање је у вези са претходно наведеним. Обележавање тих датума Завод ће реализовати одржавањем презентација, промоција, образовних и едукативних скупова, самостално или у сарадњи са другим заинтересованим странама. Акценат ће бити стављен на обележавању следећих значајних датума:

- 2. фебруар: Дан влажних подручја (Рамсарски дан);
- 3. март: Дан дивљих врста;
- 1. април: Дан Покрајинског завода за заштиту природе;
- 11. април: Дан заштите природе;
- 22. април: Дан Земље;
- 18. мај: Међународни дан музеја;
- 22. мај: Дан биодиверзитета;
- 24. мај: Европски дан паркова (заштићених подручја);
- 1. јун: Дан Саве;
- 5. јун: Дан заштите животне средине;
- 29. јун: Дан Дунава;
- 14. јул: Дан Европског Амазона (Резерват биосфере „Бачко Подунавље");
- Дан заштите слепих мишева, последњи викенд у августу
- 18. септембар: Дан геолога;
- Дечја недеља, прва недеља октобра,
- 6. октобар: Дан станишта;

У сарадњи са Покрајинским секретаријатом за урбанизам и заштиту животне средине као и управљачима заштићених подручја, локалним самоуправама и цивилним

сектором, Завод планира да организује више једнодневних манифестација под називом „Радни дан за природу", у заштићеним природним добрима АПВ, у циљу унапређења природних вредности, ревитализације угрожених станишта и помоћи ретким врстама. Неки од еколошких датума ће бити обележени радно.

Филмска продукција Завода

Завод ће учествовати у снимању документарних кратких филмова и аудио-видео форми, ради промовисања заштићених природних добара АПВ, радних акција за природу, рада на активној заштити природних станишта и ретких и угрожених врста, као и акција збрињавања строго заштићених и заштићених јединки дивљих животиња.

Сајамске манифестације

Завод ће у складу са могућностима учествовати на сајамским манифестацијама (пре свега на Новосадском сајму), које се тичу заштите природе и животне средине, у сарадњи са Покрајинским секретаријатом за урбанизам и заштиту животне средине и другим партнерима. Такође ће по потреби и могућностима узети учешће и на другим сајмовима, кроз присуство представника Завода на различитим предавањима, промоцијама и сличним догађајима.

Изложбе природњачких фотографија, слика, уметничких предмета и приватних збирки стена, минерала и фосила

Организоваће се више изложби природњачке фотографије, аутора из земље и иностранства, као и више уметничких изложби слика, графика или уметничких предмета, аутора чије су теме и материјали из природе. Одржаваће се традиционална годишња изложба из приватних збирки „Стене, минерали, накит", у сарадњи са члановима друштва „ГЕО-ПАН". Наставиће се традиционална сарадња са Ликовном радионицом ПУ „Радосно детињство" из Новог Сада, Центром за ликовно васпитање деце Нови Сад и Новосадским културним центром.

Друге промотивне манифестације

Завод ће, као и претходних година, учествовати у реализацији програма традиционалних промотивних манифестација као што су „Новосадско пролеће", „Вршачки природњачки дани" итд. Посебно треба издвојити Дечију недељу – прва недеља октобра, када се за малишане са територије АПВ и целе Србије, укључујући ПУ „Радосно детињство" из Новог Сада организује обилазак природњачке збирке и други пригодни садржаји из области заштите природе, укључујући и пројекције еколошких филмова у просторијама Завода.

Завод ће наставити да учествује у реализацији највеће националне музејске манифестације „Музеји за 10", којом се обележавају Национална недеља музеја, Међународни дан музеја и Евроска ноћ музеја, приказујући садржаје и организујући активности заштите природе усклађене са основном темом манифестације.

Подршка удружењима грађана

Завод ће подржавати манифестације и програме еколошких и студентских организација. Од посебног је значаја издвојити подршку Младим истраживачима Србије и

Волонтерском сервису Србије при организацији међународних волонтерских радних кампова у заштићеним подручјима Војводине (нпр. вишедеценијски волонтерски радни камп на Обедској бари „Повратак Ибиса").

Сарадња са медијима

Стручно особље ће у 2023. години наставити да промовише и презентује рад Завода кроз медије. Планирају се наступи у различитим медијима: телевизија, радио, штампани медији, као и на интернет порталима и мрежама. Завод ће најновије вести из делокруга свога рада и заштите природе у АПВ објављивати на својој интернет страници (www.pzzp.rs) и на друштвеним мрежама: Фејсбук, Инстаграм и Твитер, као и на јутјуб каналу. Полазећи од чињенице да медији имају кључну улогу у формирању јавног мњења, односно става јавности по питању заштите животне средине и природе, Завод ће предузимати активности на развијању конструктивног, сарадничког и активног односа са медијима. Завод ће благовремено прослеђивати информације медијима непосредним учешћем у ТВ и радио емисијама и сарадњом са електронским и писаним медијима.

Завод ће правовремено најављивати промотивне активности и догађаје везане за заштиту природе из свог делокруга рада на интернет страници и друштвеним мрежама. Поред тога, самостално, или у сарадњи са надлежним секретеријатима и министарством, као и другим секторским институцијама или међународним организацијама.

ЕДУКАТИВНА ДЕЛАТНОСТ

Едукативно-образовне активности и програми биће реализовани у складу са постављеним циљевима Завода везаним за заштиту природе, уз унапређивање знања и вештина. Активностима ће бити обухваћене различите групе јавности заинтересоване за учешће у очувању и развоју природе. Образовни програми ће бити комплементарни са другим стручним активностима Завода и у складу са актуелним задацима у заштити природе и реализоваће се у сарадњи са релевантним институцијама и организацијама.

Табела 21. Индикатори активности и носиоци посла.

Индикатори активности	Носиоци посла
Број посетилаца природњачке изложбе у згради Завода Број одржаних тематских изложби Број одржаних предавања и презентација	Сарадници унутрашњих организационих јединица: - Одељење за правно финансијске и опште послове - Одељење за стручне послове и пројектне активности И остали сарадници у зависности од пројекта

Завод ће наставити са својим редовним едукативним активностима и пријемом деце и осталих посетилаца на Природњачкој изложби Завода у 2023. години. Очекује се да ће изложбу обићи око 20.000 посетилаца, деце и других социјално осетљивих група из

целе Србије и региона, али и учесника саветовања, семинара, тематских изложби, пројекција филмова, предавања, презентација, које ће бити периодично одржаване у Заводу. Планира се одржавање више тематских изложби са пратећим активностима у изложбеном простору Завода.

Наставиће се са стручном праксом за студенте Универзитета из Новог Сада, Београда и Крагујевца. Завод ће наставити да сарађује са више факултета, кроз држање стручних предавања и праксе студентима ПМФ Нови Сад (Департман за биологију и екологију, Департман за географију, туризмологију и хотелијерство), Правног факултета (Правна клиника за заштиту животне средине), Факултета техничких наука - смер Заштита животне средине и Факултета спорта и физичког васпитања Нови Сад.

Програми за управљаче заштићених подручја Војводине

Посебна пажња биће посвећена примерима добре праксе и обуци о начинима управљања заштићеним подручјима. Више стручних сарадника Завода је током последњих година имало прилику да се упозна са начином заштите природе у различитим земљама Европе. Та искуства ће бити пренета управљачима у АПВ. У циљу установљавања стручних кадрова за заштиту и управљање природним добрима, неопходно је подржати програме обуке чувара заштићених подручја.

Програми за представнике локалних самоуправа, кориснике заштићених подручја и локално становништво

У плану су кратки тематски програми за представнике локалних самоуправа које се налазе унутар или по ободима заштићених подручја. Теме едукације ће бити везане за област управљања и мудрог коришћења ресурса заштићених подручја.

ПРИРОДЊАЧКА ИЗЛОЖБА И ЗБИРКА

Табела 22. Индикатори активности и носиоци посла.

Индикатор активности	Носиоци посла
Број приновљених експоната и ексиката	Сарадници унутрашњих организационих јединица: - Одељење за правне финансијске и опште послове - Одељење за стручне послове и пројектне активности И остали сарадници у зависности од пројекта

У 2023. години, биће одржавана и унапређена стална изложбена поставка и постојеће музејске збирке. У претходном периоду урађен је Пројекат ентеријера нове изложбене поставке Завода, којим се предлаже ново визуелно - технолошко обликовање изложбеног простора у складу са савременим принципима изложбено-сценског дизајна и технологија. Планиране су активности на чишћењу и освежавању експоната

изложених на сталној поставци, замена оштећених експоната и етикета са називима у диорамама са новим. Завод ће у 2023. години обновити велику диораму и заменити оштећене експонате јелена. План је и да се заштите и крупни експонати: медвед, моруна и белоглави суп, за које ће се посебно направити наменске кутије од плексигласа. Затварањем експоната спречава се могућност од напада разних паразита, као и могућност физичког контакта од стране посетилаца.

Излагачка активност одвијаће се као и претходних година, у складу са могућностима. Наставиће се сарадња са другим установама, организацијама и појединцима који су у досадашњем периоду користили изложбени простор Завода.

Завод ће наставити рад на чувању и унапређивању природњачких збирки, смештених у наменски изграђеним депоима. Током теренских активности вршиће се прикупљање материјала за попуну природњачких збирки, који ће на прописан начин бити обрађен и заштићен. Процењује се да ће одређени број примерака бити добијен од сарадника на терену (управљачи, шумари, ловци, риболовци, представници удружења грађана и љубитељи природе). Вршиће се преглед појединих збирки ради ревизије таксономског статуса и провере тачности података о музејском примерку. Просторије где су збирке смештене третираће се одговарајућим хемијским препаратима, како би се спречило оштећивање збирки (поступак дезинсекције, дезинфекције и фумигације депоа, лабораторија, радионица и приземних ходника).

VI ПРАТЕЋА ДЕЛАТНОСТ

ПРАВНИ, ПЕРСОНАЛНИ И ОПШТИ ПОСЛОВИ

У оквиру Одељења за правне, финансијске и опште послове Завода у програмском периоду реализоваће се задаци и послови који проистичу из одредаба Закона о заштити природе („Службени гласник РС", бр. 36/2009, 88/2010 и 91/2010 - исправка, 14/2016, 95/2018 – други закон и 71/2021), Покрајинске скупштинске одлуке о оснивању Покрајинског завода за заштиту природе ("Службени лист АПВ", бр. 2/2010 и 23/2018), Статута Покрајинског завода за заштиту природе („Службени лист АПВ", бр. 9/2010, 22/2018, 48/2018 и 40/2021) као и других законских и подзаконских аката који регулишу рад установа као што је Завод, односно у складу са прописима о јавним службама.

Значајне активности одвијаће се у поступку имплементације одредаба ратификованих међународних конвенција у акта која доноси Завод.

Одељење ће се непосредно ће се ангажовати на израдама студија заштите (са правног аспекта - управљање и сл.), на изради општих акта и појединачних управних аката из надлежности Завода (мишљења, стручних основа о условима и мерама заштите природе, уговори и споразуми о сарадњи са факултетима, институтима и другим правним и физичким лицима и др.), као и на изради аката у процесу спровођења домаћих и међународних пројеката.

Истовремено обављаће се послови који се односе на персоналне послове, послови везани за радно-правни статус запослених, финансијско- рачуноводствене послове, послови израде писаних правилника и интерних процедура у оквиру финансијског управљања и контроле, рада свих организационих јединица и рада Завода, послови јавних набавки и послови везани за финансијско-материјално пословање Завода, послови информационог система, послови едукације, односа са јавношћу – маркетинга, промоције и доступности информација од јавног значаја, као и послови библиотечке делатности.

Обављаће се послови безбедности здравља на раду, противпожарне заштите и канцеларијског пословања, као и послови магацинског пословања.

Припремаће се материјал за седнице Управног и Надзорног одбора Завода и сва акта која доноси Управни одбор и директор, у поступку извршавања својих права и обавеза.

ПЛАН ЈАЧАЊА КАДРОВСКИХ КАПАЦИТЕТА И ПРОГРАМ УСАВРШАВАЊА КАДРОВА

Покрајинском скупштинском одлуком о буџету АПВ за 2023. годину („Сл. лист АПВ" бр. ___ /2022), Покрајинском заводу за заштиту природе одобрено је укупно 48 радних места од којих је 1 именовано лице и 47 радних места на неодређено време.

За наредну годину, планирано је да се попуни једно упражњено радно место у складу са потрбама одвијања пословних процеса у Заводу.

У зависности од потреба, ангажоваће се сарадници одређених профила, ради стручне и ефикасне реализације посла из надлежности Завода, на привременим и повременим пословима.

С обзиром на активности везане за процес прикључивања ЕУ и процењене обавезе на идентификацији и каснијем праћењу и очувању мреже NATURA 2000, као и обавезе које процес прикључивања ЕУ успоставља у области финансија и права, потребно је обезбедити стално стручно јачање кадрова. Завод ће тиме лакше испунити наведене обавезе везане за очување и унапређења природне баштине и за друге аспекте рада Завода.

Учешће Завода у успостављању законске регулативе

На позив надлежних органа, Завод ће учествовати у изради законских и подзаконских аката из области заштите природе кроз именовање сарадника у посебним радним групама и комисијама, обављати све послове везане за статусна питања Завода као и послове везане за извршавање управних овлашћења и реализацију годишњег програма заштите.

Иако, сагласно одредбама цитираног Закона, предлоге аката за стављање под заштиту припремају надлежне службе републичких, покрајинских и органа локалне самоуправе, Завод ће бити непосредно укључен у израду предметних аката, у виду помоћи кроз давање сугестија на мишљења заинтересованих страна и на јавним расправама приликом проглашења заштићених подручја, а најпре, органима локалне самоуправе.

По питању правних и општих послова, пружаће се стручна помоћ управљачима заштићених природних добара, органима локалне самоуправе, удружењима грађана, групама грађана и појединцима у вези са применом одредаба Закона о заштити природе и других подзаконских аката.

У оквиру општих послова водиће се регистар заштићених природних добара на територији АПВ. Послови вођења регистра обухватају вођење базе података у области заштите природе као дела јединственог информационог система као и издавање извода (података) из овог регистра заинтересованим странама у складу са позитивним прописима.

Програми усавршавања кадрова Завода:

Запослени у Заводу ће у оквиру неопходног стручног усавршавања, у области професионалног ангажовања, а у складу са могућностима, учествовати на домаћим и међународним научним и стручним скуповима, семинарима, радионицима и обукама, у земљи и иностранству.

БИБЛИОТЕЧКА ДЕЛАТНОСТ

У склопу свог рада Завод поседује библиотеку која подржава унапређење образовног, истраживачког, стручног и научног рада запослених, студената, наставника и истраживача.

У оквиру библиотеке Завода а сходно Закону о библиотечко – информационој делатности („Службени гласник РС", бр. 52/2011). Завод врши прикупљање, обраду, заштиту, чување, представљање и давање на коришћење библиотечке грађе и извора, а у циљу ширења знања, слободног приступа информацијама од јавног значаја и промоције заштите природе.

У својој библиотечко-информационој грађи и изворима, Завод поседује око 4.400 различитих штампаних издања, преко 520 наслова часописа са по више стотина издатих бројева, и 135 медија различитих носача аудио – видео садржаја. Наведени садржаји су из области заштите природе и области непосредно везаних за заштиту природе.

У наредном периоду Завод ће наставити рад на дигитализацији и осавремењавању рада, као и повећању обима библиотечке грађе у складу са Законом.

ТЕХНИЧКА ОПРЕМЉЕНОСТ - ВОЗНИ ПАРК И ТЕРЕНСКА ДРУГА ОПРЕМА

Током 2023. године, планирано је да се предузму све активности на максималном и одговорном одржавању постојећег возног парка Завода, у складу са функционалном амортизацијом, законском регулативом и финансијским планом. Завод има на располагању шест теренских возила („форд" 1 возило, „дачија дастер" 2 возила, „лада нива" 2 возила, „опел комбо" за збрињавње дивљих животиња 1 возило), просечне старости 10 година и ауто приколицу „кандли" КТ23. Возило „опел комбо" добијено је на коришћење, на основу уговора са Министарством пољопривреде и заштите животне средине, а за потребе збрињавања животиња (CITES возило), као донација ЕУ. Једно возило Лада Нива која је старости преко 10 година и са великом километражом (преко двеста хиљада колометара), неопходно је заменити новим возилом како би се могао неометано наставити теренски рад.

Завод ће у 2023. години користити и одржавати опрему која се користи у посебно опремљеним лабораторијама за анализе и препарирање примерака строго заштићених и заштићених врста дивљих животиња, као и опрему која се користи на терену (агрегати за електрориболов, живоловке, транспортери, специјализовани кавези, фото студио, специјализоване хватаљке за змије и др.).

Посебну пажњу треба посветити избору адекватних превозних средстава која се користе за теренски рад, као и планирању да се у наредном периоду изврши замена теренског возила због услова рада на терену, а пре свега возила „Лада Нива" најстаријег годишта.

VII ФИНАНСИЈЕ

Финансијска средства потребна за пословање - реализацију Програма заштите природних добара за 2023. годину планирана су Покрајинском скупштинском одлуком о буџету АПВ за 2023. годину („Сл. лист АПВ" бр. 54/2022) у оквиру раздела Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине.

Финансијска средства су планирана у оквиру:

Програма 0405 Заштита природе и климатске промене,

Функције 560 Заштита животне средине не класификована на другом месту

Програмска активност 1003 Заштита природе и природних добара на територији Аутономне Покрајине Војводине

Средства су планирана по изворима финансирања:

ПРИХОДИ	РСД
01 00 **Општи приходи и примања** буџета (конто 791111)	138.875.029,98
03 00 Социјални доприноси - Меморандумске ставке за рефундацију расхода (конто 771111)	1.000.000,00
04 00 Сопствени приходи буџетских корисника- Приходи од продаје добара и услуга	5.948.860,99
742131-Приход од продаје добара и услуга од стране тржишних организација у корист буџета АП Војводине	5.726.366,27
745131 – Мешовити и неодређени приходи у корист нивоа АП Војводина	222.494,72
13 06 Нераспоређен вишак прихода из ранијих година – додатна средства – 321311 – Нераспоређен вишак прихода и примања из ранијих година	6.250.331,74
УКУПНО:	**152.074.222,71**

Програмска активност 1004 „Заштита орла крсташа смањивањем морталитета који узрокују људи"

Средства су планирана по изворима финансирања:

ПРИХОДИ	РСД
15 00 Неутрошена средства донација, помоћи и трансфери из ранијих година - Пренета неутрошена средства за посебне намене (конто 311712)	145.612,75
УКУПНО:	**145.612,75**

Пројекат 4010 „Заштита кључних животињских врста Панонских степа у прекограничном подручју" PANNONSTEPPES HUSRB/1602/12/0065

Средства су планирана по изворима финансирања:

ПРИХОДИ	РСД
56 00 **Финансијска помоћ** Европске уније - Текуће помоћи од ЕУ у корист нивоа АП Војводине (конто 732321)	568.857,50
15 00 Неутрошена средства донација из ранијих година - Пренета неутрошена средства за посебне намене (конто 311712)	7.667.546,63
УКУПНО:	**8.236.422,13**

Пројекат 4014 „Заштита и обнова еколошке повезаности „Мура-Драва-Дунав"" Lifeline MDD DTP3-308-2.3

Средства су планирана по изворима финансирања:

ПРИХОДИ	РСД
56 00 Финансијска помоћ ЕУ	10.102.365,00
732321 - Текуће помоћи од ЕУ у корист нивоа АП Војводине	7.746.751,58
732421 -Капиталне помоћи од ЕУ у корист нивоа АП Војводине	2.355.613,42
15 00 Неутрошена средства донација, помоћи и трансфери из ранијих година - Пренета неутрошена средства за посебне намене (конто 311712)	14.404.823,00
УКУПНО:	**24.507.188,00**

УКУПНО РАЗДЕО 12 ГЛАВА 01	**184.963.427.59**

Председница Управног одбора

Милена Недељков

ПОКРАЈИНСКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ
Србија ■ 21101 Нови Сад ■ Радничка 20А
Тел: 021/4896-301 ■ Факс: 021/66-16-252
e-mail: novi.sad@pzzp.rs ■ www.pzzp.rs

INSTITUTE FOR NATURE CONSERVATION OF VOJVODINA PROVINCE
Serbia ■ 21101 Novi Sad ■ Radnicka 20A
Phone: +381214896301 ■ Fax: +381216616252
e-mail: novi.sad@pzzp.rs ■ www.pzzp.rs

Број: 02 010 3796/2
Датум: 28.12.2022.год.

На основу члана 12. Статута Покрајинског завода за заштиту природе, Управни одбор Покрајинског завода за заштиту природе на 10. седници, одржаној дана 28.12.2022. године, донео је:

О Д Л У К У

1. Усваја се План заштите природних добара за 2023.годину

ПРЕДСЕДНИК УПРАВНОГ ОДБОРА

Милена Недељков